SEMICENTENARUL MIŞCĂRII LEGIONARE

1927 - 1977

VASILE POSTEUCĂ

DESGROPAREA CĂPITANULUI

EDITURA MIŞCĂRII LEGIONARE
MADRID

SEMICENTENARUL MIŞCĂRII LEGIONARE

1927 - 1977

VASILE POSTEUCĂ

DESGROPAREA CĂPITANULUI

EDITURA MIŞCĂRII LEGIONARE

MADRID, 1977

Printed in Spain

Impreso en España

Depósito legal: M. 17.383-1978.

I. S. B. N.: 84-400-4923-4.

Marsiega, S. A.—E. Jardiel Poncela, 4.—Madrid-16

VASILE POSTEUCĂ ȘI POSTERITATEA

Noi toţi, contemporanii și camarazii lui Vasile, l-am cunoscut pe scriitor mai mult sub aspectul lui liric. Era un om de puternice vibraţii interioare și răscolitoarele lui sentimente de entuziasm, de durere, de tristeţe și desnădejde și-au găsit expresie durabilă în poezia lui, care a intrat definitiv în tezaurul literaturii noastre. Când vorbim de creaţia intelectuală a lui Posteucă, ne gândim în primul rând la versurile lui nepieritoare.

Cercetând operele rămase dela Vasile Posteucă, am avut uimirea și bucuria să descoperim și o altă lature a personalităţii lui, pe gânditorul Posteucă, pe metafizicianul, pe filozoful destinului românesc în lume. Abia dupăce vom face cunostinţă cu acest Posteucă inedit vom înţelege mai bine ce-a fost și ce-a reprezentat în România contemporană acest om extraordinar, acest exemplar de elită al neamului nostru. Abia atunci și poezia lui își descopere toate frumuseţile și semnificaţiile ei.

Publicăm în acest volum un eseu istoric al lui Posteucă, scris în exil, început în anul 1957 și sfârșit, după o mare întrerupere, abia în 1970. El are o înterpretare «sui generis» a istoriei românești, nemai întâlnită la alţi autori. In puţine pagini și-a concentrat concepţia lui despre un nou sens al istoriei românești. Există un mister al existenţei românești în lume și numai posedând acest adevăr ultim, poţi să înţelegi viaţa neamului nostru în mijlocul altor popoare.

Posteucă crede că fiecare neam are un rost de îndeplinit în lume, o misiune dată de Dumnezeu. Istoria, spune el, ca și viaţa neamurilor și a omenirii întregi nu-i nimic altceva decât împlinirea voii lui Dumnezeu. Dumnezeu se împlinește prin neamuri. Prin felul cum se comportă neamu-

rile, ele se apropie ori se îndepărtează de El. Şi în contacul cu Cerul, nu masa contează, ci esenţa. Adevărul!! Uneori numai câţiva inşi ai unui neam, sau numai unul chiar, poartă lumina Divină. Aici intervine eroul, martirul, profetul, mântuitorul şi provoacă cu dinamita jertfei lui schimbarea la faţă.

Cercetând trecutul neamului nostru dela cele mai îndepărtate origini până astăzi, Posteucă constată că are un mod specific de a se manifesta în istorie. După secole de aparentă adormire, de a-istorie, isbucneşte la lumină cu o putere elementară, uimind lumea cu măreţia faptelor lui. Dar spre deosebire de alte neamuri, noi nu ne-am întins pe orizontală, n'am făcut expediţii de cucerire şi cutropire a altor naţiuni, lacomi de spaţii vitale, ci ne-am învârtejit pe verticală, ne-am căutat un sens spiritual de realizare. Poporul român a năzuit totdeauna în istorie să nu piardă contactul cu eternitatea, să nu se rupă de puterile cereşti, ci să serveasca pe Domnul în tumultul vieţii pământeşti. Cum spune poetul Vasile Alexandri de ginta latina: «O, Doamne, în lume cât am stat, pe Tine te-am reprezentat».

Privite sub acest aspect, istoria românească nu mai e o înlănţuire de «nenoroace», cum crede Mircea Eliade, ci o eflorescenţă de momente spirituale care compensează larg înfrângerile şi robiile. Căci cu aceste împliniri pe verticala spiritului, ne-am ridicat mult, mult de tot, deasupra altor popoare şi din bogata lor roadă ne-am adăpat şi am rezistat în perioadele de întunerec ale a-istoriei.

Posteucă descopere cinci răscruci, cinci momente culminante în istoria neamului nostru, cari dovedesc că nu suntem neam de robi, ci «os domnesc», adică împlinitori ai planului Divin în destinul omenirii: Sarmisegetuza, Ştefan cel Mare, Eminescu, Unirea cea Mare şi Momentul Legionar. Acestea sunt marile epopei ale istoriei naţionale, «când neamul românesc s'a regăsit pe sine însuşi în adâncurile mistice ale propriului său destin».

Posteucă cercetează fiecare din aceste momente de expansiune românească în lume, arătând cum faptul istoric care îl caracterizează e transfigurat de văpaia transcendentului. In aceasta constă valoarea lucrării şi contribuţia originală a lui Posteucă la filozofia istoriei româneşti. El proectează această istorie dintr'o nouă perspectivă, dintr'o nouă viziune, care pune în valoare tensiunea spirituală în care a trăit neamul nostru când s'a avântat să-şi

exteriorizeze elanul creator. Ideea naţională apare permanent călăuzită de ideea religioasă, îndrumând paşii neamului spre Tronul Ceresc. N'am rămas la jumătatea drumului, decapitaţi de adevăr, căutându-ne numai satisfacţii materiale sau glorii terestre, ci întotdeauna ne-am ridicat privirile spre pragul eternităţii, unde ne-am căutat ultimul sprijin şi ultima aşezare.

In aceasta constă adevăratul «miracol» al istoriei româneşti, în continua servire şi reprezentare a lui Dumnezeu pe pământ. Aparţinem unui neam mare şi nobil, conclude Vasile Posteucă, în care Dumnezeu şi-a risipit cuvântul şi lumina, cântecul şi dorul, bunătatea şi înţelepciunea, cu o dărnicie de adevărat tată.

Dupa citirea acestei lucrări, fiecare îşi va da seama că Posteucă ne-a lăsat un adevărat tratat de filozofie a istoriei româneşti. In aceste pagini, puţine la număr, se reflectă Posteucă cel autentic, cel real, cel ce se descopere în toată plenitudinea lui. De abia acum îi înţelegem viaţa lui sbuciumată de luptător naţionalist şi de cântareţ al durerilor neamului.

La începutul acestui volum se află un fragment din ziarul său scris la Buchenwald. De ziua Legiunii, 24 Iunie 1944, a notat amintirile lui despre deshumarea Căpitanului, Nicadorilor şi Decemvirilor la Jilava. Revelaţiile lui sunt sguduitoare şi nu mai au nevoie de niciun comentar. Gemem de durere şi plângem cu Posteucă, când în fundul groapei dela Jilava apare Căpitanul... Am aşezat acest fragment la început, pentrucă cutremură toarea noapte dela Jilava i-a servit ca fir de aur pentru a tâlcui sensul istoriei româneşti.

Cu prilejul Semicentenarului Legiunii, Vasile Posteucă revine în mijlocul nostru, viu şi puternic, cu aceste gânduri de foc, care vor străbate până în ţară, risipind negura grea a a-istoriei.

Alexandru E. RONNETT

Madrid, 24 Iunie 1977.

I. DESGROPAREA CĂPITANULUI

JURNAL (1944)

24 Iunie. Ziua Legiunii.

In 1937, de 24 Iunie, scria Căpitanul: «Faceţi-vă cu bărbăţie toate socotelile interioare şi păşiţi cu hotărîre în decada decisivă a luptei legionare. Aceşti zece ani ce vin vor mai vedea asupriri şi morminte de ale noastre, dar vor vedea şi pe toţi vrăjmaşii noştri înfrânţi şi toate uneltirile lor sfărmate. Aceşti zece ani ce vin vor vedea lupta decisivă, vor vedea pe legionari învingând. Invingând şi risipind trufaşele puteri întunecate de astăzi. Invingând şi punând temelie nouă neamului nostru».

Decada decisivă! Mai sunt trei ani din ea. Şapte s'au dus. Şi, Doamne, amari au fost aceşti şapte ani. O nesfârşită zare de cruci şi morminte. Morminte şi cruci mari cât veacurile. Mormântul lui Moţa şi Marin. Mormântul Căpitanului. Mormintele elitei legionare. Cu sutele, cu miile... Morminte, morminte... E plină ţara, e plină Rusia până în Caucaz, de morminte. In curând va fi presărată şi Europa de ele.

Decada decisivă a luptei legionare a cerut la temelia biruinţei, însăşi jertfa Căpitanului. Şi cine ştie câte alte jertfe va mai cere? Lumea se îmbracă în întunerec de nepătruns. Mintea, oricât de versată şi născocitoare, nu mai poate vedea nimic. Şi totuşi biruinţa românismului prin Legiune va trebui să vină. Ca istoria să aibă un sens. Pentruca să existe un echilibru în lume. Pentruca să existe însuşi Dumnezeu.

Mintea nu mai poate ajuta la nimic. Suntem avizaţi numai la certitudinile pe cari ni le dă inima. Inima credincioasă. «Crede şi te vei mântui!» Şi credem. Amarnică istoria acestor şapte ani din decada decisivă. Din 1938-1940, prigoane fără egal a lui Carol II şi Călinescu... Câţi mai

credeam atunci, dintre noi, că vom mai birui politic? Căci de biruință, în spirit, în sens creștin, nu ne îndoiam niciunul, cum nu ne îndoim nici astăzi. Și totuși am biruit politic. A venit epoca de libertate 1940-1941, când am putut să ne strângem din nou rândurile și să ne îngropăm morții. A venit, peste toate desnădejdile, clipa învierii. Morții s'au ridicat din morminte și au străbătut încă odată țara, dealungul și de-alatul, în fruntea coloanelor legionare biruitoare. S'a ridicat de sub lespedea dela Jilava, însuși Căpitanul, pentru a străbate Bucureștiul care l-a omorît, pentru a afirma în veșnicie că dreptatea nu poate fi niciodată omorîtă. Ea poate fi prigonită, dar nu, niciodată omorîtă. Dreptatea îngropată, învie. Precum învie și morții căzuți pentru ea, în numele ei.

Dar cerul s'a întunecat din nou. Din toate părțile s'a abătut încăodată asupra Legiunii și neamului nostru, furtuna prigoanei. 21 Ianuarie 1941... Și anii s'au scurs repede. Indurând batjocura și calomiile vrăjmașilor, suferind și murind în închisori și lagăre, luptând și murind pe fronturi de luptă în contra bolșevicilor, suferind și îndurând umilința pribegiei. Ne-au mai rămas numai trei ani din decada decisivă. Și în acești ani va trebui să smulgem biruința. Dar pentru a birui, va trebui să ducem lupte grele și să jertfim mult. Mult cum poate mintea noastră nici nu-și poate imagina. Va trebui să biruim. Și vom birui. Cum? Cine ar putea spune? Nouă ne-a dat Dumnezeu numai puterea de a crede, nu și aceea de a vedea. Mergem pe calea unui destin de dinainte fixat, pe care numai Căpitanul a putut-o intui și vedea. Nouă nu ni se cere decât s'o străbatem eroic și jertfelnic. Noi nu suntem decât instrumentul acestui destin de mărire al neamului românesc. Suntem numai ceea ce a spus metaforic Căpitanul: «Trâmbițele de aur prin care Dumnezeu va suna neamului românesc biruința».

Mergem printre morminte, prin noapte, spre zarea luminoasă a biruinței, pe care nu o vedem, în care credem. Mergem, credem și vom birui. Ce interesează cum? Vom birui. In legendă, în istorie, în spirit, peste propriile trupuri, peste propriile dureri și visuri. Dar vom birui. Și neamul nostru va trăi din noi, din legenda noastră.

* * *

Când lupți și mori pentru o credință ca a noastră nu se poate să nu birui. Și murind, nu se poate să nu învii. Invierea stă în sensul înalt al morții și'n apăsarea grea, senin consimțită, a mormântului.

Cine ar fi cutezat să spună în 1938-39 și chiar 40, că va învia Căpitanul? Cine l-ar fi crezut sănătos la minte pe acela care ar fi afirmat atunci că Corneliu Codreanu va da, într'o bună zi, lespedea de două vagoane de ciment la o parte și că va mai mărșălui odată biruitor prin mijlocul neamului regăsit și cutremurat de așa măreție, prin fața dușmanilor, a călăilor înnebuniți de groază și aruncați la pământ, călcând peste propria sa moarte? Cine ar fi crezut, cine ar fi putut afirma? Și totuși minunea s'a împlinit. Căpitanul și martirii lui au înviat. Au înviat! Scriu acest cuvânt cu toată îndrăzneala. Căci ridicarea lor din morminte, n'are nimic pământean. Face parte din voia lui Dumnezeu și din veșnicia celeilalte învieri, întâmplată acum aproape 2.000 de ani. A fost cu adevărat: *înviere*.

Imi stăruie și acum în minte, în suflet și'n sânge, zilele și nopțile acelea ale deshumării dela Jilava. Aș vrea să mă adun pentru a putea descrie tot fiorul dumnezeec simțit atunci, și nu știu cum să încep. Mă pierd într'o stare de evlavie care-mi frânge sufletul și mă aruncă în genunchi, pentru a mă închina și a mă ruga lui Dumnezeu.

E o noapte de toamnă. Rece. Bate din când în când, câte o șuviță de vânt tăios, foșnind straniu în frunza uscată a salcâmilor. Lucrăm de zor. Peste zi lespedea uriașă a fost dată la o parte cu ajutorul tancurilor grele și al macaralelor. Hârlețele, târnăcoapele și lopețile hârșâie în pământul jilav și înegrit de acidul sulfuric, ca și cum ar atinge în oase. In lumina stranie a reflectoarelor, fețele celor care lucrează se răsfrâng palide, ca și lutul depe lopeți, iar păduricea Jilavei pare o armată de duhuri cu brațele tremurate a rugăciune spre cer. Lângă un mal înalt, la picioarele crucii date la o parte, ard sute de lumânări de ceară, aruncând umbre și lumini pe fețele icoanelor înegrite de vreme. O noapte ireală. Suntem undeva pe-o margine de cer, în legendă și veșnicie. Oprit pentru o clipă din lucru, mă copleșesc mii de întrebări: Oare e aevea ceeace văd? Nu cumva e un vis? Imi vine să mă reped la camarazii dealăturea, cu frunțile numai picuri de sudoare, să-i pipăi și să-i întreb: Voi sunteți, cu adevărat, măi? Trăiți? E posibil, sau am înnebunit eu? Il desgropăm pe Căpitanul? Nu-mi

vine să cred. Mă uit mirat, atent și cutremurat împrejur și fiece clipă care se scurge, rupe din mine, împingându-mă din ce în ce mai mult în mit și ireal. Imi duc mâna la frunte ca să o simt rece, lângă vatra de jar ce-mi incendiază trupul, mintea și sufletul, și mă întreb :E oare posibil? Acum un an se lăudau dușmanii în satanica și ura lor fără margini: L-am trântit sub piatră grea. De-acum să pofteascǎ să se mai ridice. Să poftească a mai vorbi de biruință și înviere!

Toate fantasmele dimprejur sunt numai întrebări, numai chinuri. Și totuși, e adevărat. Săpăm la deshumarea Căpitanului; a Nicadorilor și Decemvirilor. Săpăm chinuiți, mereu mai adânc, într'o tăcere de sfârșit de lume. Zidurile negre de noapte care mărginesc lumina reflectoarelor, fac din păduricea dela Jilava, o insulă fără legătură cu lumea. Suntem undeva departe, dincolo de țară, de zilele de care abia ne-am desprins și dincolo de lume. Fără aderență în materie, fără calendar. Când am început? Când vom sfârși? Nu știm. Săpăm tăcuți, cu lopețile, cu căușele palmelor înegrite și însângerate. Mai pe deal, sfinx mut al durerii românești de totdeauna, stă tatăl Căpitanului, Moș Zelea. In sumanul lui bucovinean, înalt cât un stejar secular din Codrul Cosminului, crește în lumina jucăușă a reflectoarelor și mai înalt. Până la cer. Ce va fi zicând sufletul acestui om, în aceste clipe, când așteaptă să-și scoată din pământul nesătul, feciorul? Mintea mă doare ca sub cuțite. Nu pot să-mi mai răspund nimic. Știu că în sufletul bătrânului apostol și tată, stăruie amara întrebare, care ne sfârtecă și nouă inima: «Dar dacă mormântul e gol? Dacă i-au ars la crematoriu sau i-au aruncat în altă parte, și aci au făcut mormântul, numai pentru a minți ochii lumii? Durerea mă frământă în ghiarele ei sălbatece, cum ai frământa în mâna aspră un bulgăre de lut. Mi-i rece, mi-i cald. Mi-i somn. Aș vrea să dorm. Dar nu pot. Săp mai departe. Mă simt ca de piatră. S'a adunat tot universul în mine. Imi vine să plâng cu hohote, aud gemete în mine, cari mă îngrozesc. E posibil? A murit Căpitanul? Il desgropăm pe Căpitan? Imi vine să strig peste toată lumea: Unde sunteți voi dușmani? Unde vă e puterea cu care vă lăudați mai ieri? Unde vă sunt slugile, unde vă sunt santinelele cari până mai ieri păziau la mormântul acesta, la ușile tuturor închisorilor, lângă rețelele lagărelor? Unde sunteți? Unde vă e dreptatea? Unde e ordinea în numele căreia ați omorît? Mi-i mintea o noapte valpurgică. Trec zece ani într'un minut. Mă văd pornind, copil încă, în 1932, la luptă. Il văd pe Căpitanul. Ii văd apostolii cutreerând țara pentru a semăna duhul nou al mântuirii românești, mă văd în primele începuturi, crezând, cântând, înfruntând lumea. Casa Verde, 1933, prigoana Duca. Apoi anii de glorie: 35, 36, 37. Victoria formidabilă din Decembrie 1937. Toate taberele de muncă: Raraul, Carmen Sylva, altele și altele. Apoi vifornița din 38. «Căpitanul nu poate fi omorît!» Râdeam de dușmani când spuneau că-l vor omorî. Și iată că l-au omorît. Dar nu l-au putut înfrânge. Nu i-au putut fura învierea. Acum stau aci și sap pentru a-l desgropa pe Căpitan...

Săpăm mereu. Sudoarea depe frunți picură fierbinte în țărână. Inaintăm în adânc și nu dăm de nimic. Suntem aproape la doi metri. Desnădejdea că nu vom găsi nimic ne anchilozează brațele. Și noaptea nu se mai sfârșește. O noapte fără sfârșit... Caut să mă desbăr de vis. Să mă agăț de realitate. Iau țărâna'n palme și-o duc la frunte. Sunt cu adevărat? Da! Sunt cu adevărat. E adevărat. Sunt adevărate toate. Intre lumânări, cu fața la icoane, cu genunchii'n țărâna rece și udă, se roagă doamna Lilica, soția Căpitanului. In vălul de doliu, pare o umbră a mormântului pe care-l scormonim...

Trăesc și acum clipele acelea și mă înfior. Si vorbesc de unul singur cum vorbiam și atunci. Dece l-ați omorît, măi? Dece? Dece ați însângerat întreaga istorie viitoare a neamului românesc? Ce v'a făcut acest om? N'ați știut că prin El vorbește însăși istoria românească? Cu ce veți putea plăti crima aceasta care întunecă lumea, care-l întunecă la față pe însuși Dumnezeu?

Da... In noaptea aceea la Jilava s'a împlinit voia lui Dumnezeu. Invierea lui Corneliu Codreanu și pedepsirea fulgerătoare a călăilor lui. Cei ce cădeau în noaptea aceia sub gloanțe, în cazematele de alăturea ale Jilavei, nu cădeau din vrerea pământeană, ca rezultat al unei uri sau însetoșări de răzbunare, ci sub biciul implacabil al destinului, al voiei lui Dumnezeu, pentru a restaura ordinea și respectul dreptății în lume.

Mă gândesc astăzi după 4 ani la toate acestea, și văd cele întâmplate acolo, total desprins de evenimente și oameni. Cei ce loviau în cazematele Jilavei, erau numai instrumente ale unei porunci care venia din mormântul Căpitanului. Nimic mai mult. Era o poruncă mare, uriașă,

pe care oamenii n'o puteau înconjura, căreia nu i se puteau refuza. Era glasul Căpitanului: «Doresc să fiu răsbunat... deoarece sunt convins că în felul acesta veţi face un mare bine neamului românesc».

Şi în timp ce noi râcâiam lutul cu degetele, alte braţe mânate de destin ridicau pietrele depe sufletul Căpitanului. Isbiau cu moarte pe călăi. Şi dimineaţa a venit greu. Dar a venit. Albă şi liniştită, cum sunt dimineţile Sfintelor Paşti, când pe tot pământul se strigă: Hristos a înviat! Căpitanul! Dar pentru a învia era nevoie ca Iuda să nu mai existe. Şi Iuda era acum multiplicat. Nu era numai unul. Dar şi crucea, şi mormântul jertfei, erau multiplicate. Nu era numai unul. Erau sute. De aceea şi Iuda trebuia să ispăşească multiplicat. Şi a ispăşit. A plătit înainte de a se da lespedea la o parte şi de a se ridica fiul neamului...

Au fost şi mai sunt încă oameni (şi probabil vor mai fi!) cari să ne acuze că i-am împuşcat pe călăii Căpitanului, fără a-i judeca. Dar oare deschiderea mormântului dela Jilava n'a fost un proces? N'a fost cea mai teribilă sentinţă, care va rămânea în toată istoria românească? Biruinţa legionarismului în cadrul naţionalismului european nu era cea mai formidabilă sentinţă? Mai era nevoie de formalităţi? Şi totuşi noi n'am ocolit aceste formalităţi. Cei ce ne-au acuzat şi ne mai acuză. Noi am fi vrut ca cei dela Jilava să fie judecaţi. Dar dacă judecata formală a putut fi evitată, cea mai implacabilă, care e mai tare decât vicleniile oamenilor, n'a putut fi. Pe cei dela Jilava i-a judecat istoria şi tot ea i-a pedepsit prin mâna legionară, la porunca mormântului care se deschidea în noaptea aceea, pentru a aduce a doua zi, neamului întreg, ridicat cu fruntea spre cer, vestea învierii.

Mă înconjoară şi acum lumina blândă a acelei dimineţi tihnite de toamnă târzie. Sunt acolo în păduricea dela Jilava. Soarele ridicat de-asupra salcâmilor ne-a alungat desnădejdea din suflete. Am dat de trupuri. Luăm ţărâna cu grijă, scormonind cu degetele, ridicând-o cu palmele. Desgolim încet cele 14 trupuri. Intâi picioarele, apoi spatele şi capetele. Au fost aruncaţi în două rânduri, de-alungul gropii. Unii peste alţii, cu faţa în jos. Il recunoaştem la mijloc pe Căpitan. Mai voinic decât toţi. Drept ca un gorun prăbuşit de furtună, cu fruntea pe umărul lui Niki Constantinescu.

Căpitanul! Ne cuprinde o durere cutremurătoare. Victor Silaghi, paladinul Căpitanului, dă la o parte ultimii bulgări cari îi acopăr faţa, apoi isbucneşte într'un plâns nestăvilit şi sărută fără să se mai oprească trupul aceluia care i-a fost nădejde, soare şi Căpitan. Pe mal, femeile celor morţi plâng cu hohote. Faţa Doamnei Lilica e numai lacrimi, în cari plânge însăşi soarele. Moş Zelea geme ca o fiară rănită şi ochii lui, secătuiţi de plâns, străpung cerul pentru a cere parcă o deslegare, o înţelegere. Mă simt mic, apăsat sub bolovanii uriaşi ai clipelor care trec greu, şi mă cuprinde teama ca nu cumva tatăl Căpitanului să se prăbuşească la pământ. Mă tem că-l va sfărma durerea. E în el nu numai durerea de tată care şi-a pierdut cel mai drag fecior, ci însăşi durerea neamului, care-şi pierde la capătul a secole de luptă şi îngenunchere pe cel mai mare profet şi mântuitor. Va înţelege cineva vreodată aşa cum trebuie măreţia durerii acestui tată, care după patru decenii de luptă naţionalistă, se înscrie pentru a duce lupta mai departe în oastea şi sub comanda propriului său fecior? Cred că e unicul caz în lume acesta, când un tată se înscrie să lupte şi să asculte neşovăitor, până la moarte şi dincolo de ea, sub comanda politică a copilului său! Mă uit la el şi mă mir cum poate suporta atâta durere câtă se revarsă din ochii lui secătuiţi, din braţele acelea ridicate spre cer ca nişte blesteme apocaliptice. Dar n'am timp să mă uit multă vreme. Alăturea e trupul Căpitanului, multiplicat în alte 13 trupuri. Numărăm ca să ne convingem că sunt toţi. Da. Sunt 13. Imi trece repede prin minte semnificaţia tainică a lui 13. Chiar şi'n mormânt a avut parte Căpitanul de numărul 13. A fost îngropat împreună cu «cei 13 înmormântaţi de vii» ai săi: Nicadorii şi Decemvirii. Şi a murit la 39 de ani: de 3 × 13.

Cu grijă, înfăşurate în cearşafuri, trupurile sunt identificate de familii şi scoase pe mal, unde se înşiră lângă cel al Căpitanului. Ţărâna din jurul trupurilor rămâne plină de sânge. O scormonim, o frământăm în mâni, o amestecăm cu lacrimile ce ne curg fără încetare, o sărutăm şi o luăm cu noi, ca talisman. Ţărâna Căpitanului, a Nicadorilor, a Decemvirilor. «Acum slobozeşte, Doamne, pe robii tăi»... Plângem cutremuraţi. De minunea pe care o vedem cu ochii, de durerea morţii nedrepte, de toată jalea neamului văduvit de Căpitan şi de cei mai buni luptători ai săi. Plângem. De acum vom merge plângând, cu aceste trupuri sugrumate în ştreang, ciuruite pe la spate de gloanţe, şi arse

cu acid sulfuric, vom merge cu ele în suflet, pe toate drumurile și zilele ce le vom mai străbate, până la capătul vieții noastre. Mormântul acesta s'a deschis și nu se va mai închide niciodată. Vom vorbi mereu. Cum ne vorbește acuma nouă, prin sângele pe care-l sărutăm, prin țărâna ce o ascundem în sân, ca să o ducem în altarele familiilor, sau să o purtăm mâne în săcușorul cu țărână, la gât.

Au venit preoții ca să facă slujba. In urmă vin sicriile. Cele 14 trupuri stau înșirate unul lângă altul, între lumânări, icoane, jerbe de flori, steaguri verzi și tricolore. Fumul din cățuile de tămâie se urcă înalt și drept, spre cer, ca niște rugăciuni fără cuvinte. Hainele vărgate, de ocnași, ale morților sunt curățate de ultimele fire de lut. Fețele și mânile le sunt negre, atacate de acid. Cineva se apleacă și taie ștreangul dela gâtul Căpitanului. In graba lor, criminalii au uitat să i-l taie, deși au avut grijă să mai descarce în cadavre și gloanțe, pentru a lăsa impresia că la Tâncăbești cei 14 au fost împușcați. Dar crimele întunerecului, ies totdeauna la lumină și se acuză. Iată o bucată din ștreangul cu care Carol II a vrut să sugrume neamul românesc. Acest capăt de ștreang îl va acuza și pe el, și pe toți complicii lui, până la sfârșitul istoriei românești.

Doamna Lilica scoate din buzunarul hainei Căpitanului cărticica de rugăciuni: rugăciunile Sf. Antonie de Padova. Apoi taie haina la piept. La gât stau intacte: săcușorul cu țărână și câteva cruciulițe cu chipul Mântuitorului și al Maicii Domnului. Toate sunt intacte, neatinse de umezeală. Insăși trupul Căpitanului e parcă astăzi trecut din viață. Pieptul e bombat, de par'că ar vrea să iasă din haină, iar sub pielea albă se deslușesc bine de tot vinele cu sânge roz. E în adevăr o minune. Căpitanul n'a putrezit. Pe când celelalte trupuri sunt prăbușite, al lui e întreg, neintrat în descompunere. Jumătatea de față care n'a fost atinsă de țărână e albă și luminoasă. Ca de om viu. Privim la el cutremurați. Da! Căpitanul a fost un sfânt. El n'a putrezit și nu va putrezi. Am credința nestrămutată că așa se va păstra și de acum încolo, în mormântul dela Casa Verde.

Doamna Lilica strânge lucrurile găsite la el, le sărută cu lacrimi, apoi se prăbușește într'un strigăt dureros: Măi Corneliu!... Măi Corneliu!...

Si lumea începe a plânge cu hohote, din nou. Sub înfiorarea unei aripi de vânt plâng și salcâmii, cu lacrimi mari, galbene, de frunze uscate. E în plânsul Doamnei Lilica du-

rerea celei mai credincioase și încercate soții. Durere care ne străbate pe toți. Nu știu de ce, simt, în clipa aceasta, cum plâng odată cu ea, toate soțiile și mamele neamului românesc. Ii urmăresc mânile calde și mângâietoare, care resfiră părul răvășit al Căpitanului, pentru a se prelinge apoi peste față înspre pieptul unde inima aceea mare cât o istorie nu mai bate. Ii văd lacrimile cum spală fața Căpitanului, a soțului pe care dușmanii nu i l-au cruțat și simt cum un potop de durere inundă toată țara... E atâta lacrimă. Atâta plâns. Voi călăilor, când l-ați omorît pe Căpitan, ați râs și ați dansat în sabaturi. Iar noi, acum când v'am pedepsit, plângem. Noi nu ne bucurăm de moartea voastră. Căci nu noi v'am omorît. Voi v'ați omorît!

Asist par'că și acum la slujba religioasă și văd cum în mijlocul slujbei se ridică cu brațele înălțate spre cer, Moș Zelea. Aud rugăciunea lui cutremurătoare. Ceva de apocalips. Dece nu sunteți aci, voi vrăjmașii, ca să-l auziți: «Doamne al Cerurilor și pământului, care mi-ai luat pe Corneliu, trimite foc și pucioasă peste toți slujitorii întunerecului și fă ca neamul nostru să învie prin jertfa Lui».

Glasul lui uriaș tună peste toată dumbrava Jilavei, peste toată cetatea lui Bucur, sodoma care l-a omorît pe Căpitan... Si va tuna de-acum peste toate veacurile. Căci vorbește la mormântul Căpitanului, în ceas cumplit, în ceas de înviere.

Restul lucrurilor îl știu desigur mai mulți dintre noi. Eu am vrut să însemn doar în această zi a Legiunii, când stăm sub zodia celor mai negre semne de întrebare, sub alte prigoane și alte morminte acoperite de piatră, numai minunea învierii dela Jilava, învierea Căpitanului.

Stând și azi sub lumina acestei minuni, comemorând ziua de temeinicie a Legiunii, pot rosti cu conștiința împăcată: Legiunea nu mai poate fi înfrântă. Condusă de dincolo de mormânt de către Căpitan, ea va fi mereu biruitoare, oricâte decade de luptă i-ar mai sta în față.

* * *

Noi am fost o generație nefericită. Da când mă gândesc că am avut norocul să-l vedem și să-l slujim pe Căpitan, nu pot crede că altă generație se va putea numi mai fericită decât noi. Noi l-am văzut pe Căpitan! Și i-am văzut și învierea. I-am sărutat sângele scurs în țărână, trupul ferit de

legea țărânei, care se preface în țărână, trupul de sfânt. Și altă mulțumire și fericire nu ne mai trebuie până la capătul vieții noastre.

Generațiile de mâne, pentru a înțelege mai bine chemarea neamului și voia lui Dumnezeu, vor trebui să meargă și să îngenunche la Jilava și la Casa Verde. Să sărute țărâna aceea sfințită de cel mai curat sânge al primei generații legionare. Căci această țărână le va vorbi mai mult și mai clar decât toate cărțile de învățătură și le va da cel mai bun sfat cum să creadă, să lupte, să moară și să biruie.

Noi cei de azi, așa mici cum suntem, cutremurați de clipele trăite la Jilava, spunem: o istorie este cu atât mai mare, cu cât e mai grea de morminte. Si mormintele istoriei se deschid, iar morții ei învie.

* * *

Sărbătorim și de data aceasta, ziua Legiunii, cu sufletele chinuite. Departe de țară și de rosturile noastre firești. Ne adunăm din nou la icoană, ca să ne rugăm, ca să trăim în Căpitan și'n Moța, să petrecem cu mintea și sufletul bătăliile, biruințele și înfrângerile anilor prin care am trecut, și să răzvedim măcar o geană de lumină pe zarea viitorului. Dar nu vedem nimic. Drumul duce mereu prin întunerec, mergem bâjbâind, îngenunchind, căzând, ridicându-ne. Suntem în prigoană. Toată lumea noastră e înghesuită de vrăjmași și amenințată cu moartea. Pârâie schelele lumii naționaliste și creștine sub vânt năprasnic. Innotăm până la gât în mlaștina desnădejdii. Muntele suferinții l-am urcat. Pădurea cu fiare sălbatece am trecut-o. Acum înnotăm prin mlaștina desnădejdii. Inapoi nu ne putem întoarce. Și malul celălalt nu se vede...

Scria în Axa de acum doi ani, bădia Corneliu Georgescu: «Suntem în toiul celei de a treia încercări proorocită de Căpitan: "mlaștina desnădejdii". Legionarii se luptă din greu cu ochiurile puhave ale mocirlei, cu miile de ventuze ale smârcurilor fără fund. Doi-trei dintre legionari au și fost acoperiți până'n creștet de glodul desnădejdei. Urlă de bucurie ovreiul și cu aliatul său, francmasonul român, îmbrăcat de ocazie în cine știe ce haină politică de împrumut.

»Dar bucuria lor se dovedește pe zi ce trece a fi fost prematură. In marea de noroi a mocirlei trup lângă trup

de legionar, se înșiră punte peste glod. Dacă ventuzele mlaștinilor urei îi atrag spre adâncurile pierzaniei, flacăra credinței nestrămutate în destinul Legiunii, sădită de Căpitan în sufletele lor, îi înalță la suprafață, spre cer, spre soare, spre lumină.

»Aceeași flacără sfântă lăuntrică le călăuzește drumul prin întunecimea desișurilor smârcului și-i conduce spre limanul de verdeață scăldată în soare, care începe să strălucească în zare: spre biruința deplină, definitivă și vecinică a Legiunii.

»Mlaștina desnădejdii» va fi străbătută și Legiunea va învinge măreț și definitiv. Pentrucă așa a proorocit Căpitanul și Căpitanul nu a greșit niciodată».

Innotăm prin mlaștina desnădejdii. Nu numai noi. Ci însăși țara pentru care ne-am ridicat. Insăși lumea creștină și naționalistă.

II. CĂPITANUL IN ISTORIE

CĂPITANUL IN ISTORIE

(Despre un sens cornelian al fenomenului românesc)

Din testamentul lui Ştefan cel Mare:

Domnul părinţilor noştri însă se va îndura de lacrimile slugilor sale, şi va ridica dintre voi pe *Cineva*, care va aşeza iarăşi pe urmaşii voştri în voinţa şi puterea de mai înainte. (Citat din Alecu Russo.)

Prefaţă cu antene'n vis.

Sunt fericit întrucâtva că mai sunt capabil de o reală comuniune cu nivelurile adânci şi curate ale visului. Din când în când, în ciuda vârstei care-mi anchilozează încheieturile şi'n ciuda secetei care-mi bântuie inima, deschiderile spre zarea visului, această faţă dinspre absolut a cunoaşterii nemijlocite, îmi vin ca o supremă mângâiere şi mă învrednicesc de metafore noui, reamintindu-mi datorii uitate, poruncindu-mi urcuşuri pe care altfel nu le-aş îndrăsni. Natural, vorbesc de vis ca de-un isvor de cunoaştere, ca de-un plan al realităţii interioare, pe care misticii îl sfinţesc cu lumina, pe care marii gânditori îl botează, simplu, *intuiţie*.

Din această împărăţie a visului (plan curat şi salvator al fiinţei mele de dincolo de lut) mi-a venit şi îndemnul acestei cărţi despre Căpitan. Poate unde am început să uit obligaţii şi jurăminte luate mai de mult. Poate şi pentru faptul că cei morţi veghează prin rugăciunea lor asupra noastră şi ne vor drepţi împlinitori ai unei chemări de generaţie. A unui sfânt testament pe care trebuie să-l lăsăm generaţiilor româneşti viitoare.

Viaţa, aşa cum mi-i dată, strângându-mă mereu în ungherele nevoilor ei materiale, nu mi-a dat încă răgazul acelei oaze de linişte, din care aş fi vrut să scriu această carte a inimii: *Cum l-am cunoscut şi înţeles pe Căpitanul.* Noui pietroaie îmi barează drumul şi noui lovituri mă aruncă în alte zone de necaz şi nesiguranţă. De aceea, cred, şi porunca venită din vis: «apele morţii te înconjoară. Scrie acum! Mărturiseşte din câmpul de bătălie în care te afli. Destinul generaţiei noastre se va împlini dincolo de liniştea şi bunăstarea condeierilor de altădată. Ia cuvântul scris drept cuminecare şi mărturie. Scrie din răscrucea vânturilor duşmănoase, din creasta furtunii».

Erau multe ape negre, din care veniam. Care mă înconjurau şi mă ameninţau. Râuri tulburate, repezi, pline de cascade şi plise, ridicând un vuiet imens, apropiindu-mi neantul de inimă, adunându-se toate într'o imensă prăpastie. Salvarea părea într'adevăr o imposibilitate. Şi miracolul a binevoit a-mi reînvia glasul tainelor, în inimă: «Există o singură punte spre malul celălalt. Implinirea legămintelor. Cunoşti lumea. Lupţi aprig în contra minciunii şi a mişeliei umane. Dece nu ridici, la bara judecăţii, pledoaria cu care eşti dator pentru a apăra mormintele înaintaşilor, pentru a face cunoscută credinţa şi învăţătura *Premergătorilor?* Dece nu strigi dreptatea celor ce au avut, prea devreme, dreptate? Dece nu scrii? Eternitatea e numai în clipa prezentă. Ne împlinim numai făcându-ne datoria *acum* şi *aci*. Dela un anumit nivel de conştiinţă în sus, orice amânare înseamnă trădare».

Şi glasul mi-a dat indicaţii precise. Prima datorie amintită a fost cartea despre Căpitan. Alţii ar putea lua totul, drept iluzie interioară, autosugestie, pură înşelare. Pentru mine însă, care vin de decenii din aceste splendide certitudini, îndemnul acestui vis o de-o obligaţie testamentară.

De aceea, riscând caracterul fragmentar al unei asemenea încopcieri de gânduri, voiu *mărturisi*. Pentru ca purtătorii steagurilor româneşti de mâne să poată pătrunde la un nivel mai adânc al cuvântului şi să se învrednicească de o mai curată, mai jertfelnică, şi în acest sens mai biruitoare, servire şi împlinire a adevărului.

Liturghisind cuvântul, din clipa care mă ajută, mă văd mereu în faţa unui tribunal de aspră judecată. Ca atare, îmi cer iertare pentru accentul prea personal şi pentru piruietele neîndemânatece ale spadei pe care, cu mare

cutremurare, în tinereţe, am încins-o, în dorul de a-mi sluji Neamul, şi pe care şi azi îndrăznesc s'o port la şold ca pe-un talisman, ca pe-o decoraţie nevăzută, a unui ideal ce mă mântuie şi depăşeşte, legându-mi măruntul zilelor trecătoare, de lumina lui Dumnezeu.

Voi cei de mâne, veţi privi peste lacrimile din ochii noştri şi peste sfintele tremurături ale slăbiciunilor din noi, peste greşelile ce ne-au scoborît adesea în noroiu şi întunerec, peste lepădări şi înfrângeri. Asumaţi-vă generozitatea de a privi şirul nesfârşit de morminte prin care ne-am jalonat trăinicia aspiraţiilor. Acordaţi-ne dragostea, singurul pod de aur dintre generaţii, peste abisul timpului, de a privi culmile de ideal şi credinţă pe care noi am ridicat steagul românismului etern, învingându-ne scăderile şi îngenuncherile, în spirit de echipă.

Cinstiţi şi voi *Icoana* Sfântului Arhanghel, din preajma căreia noi ne-am luat drumul fără întoarcere, şi repetaţi în voi, împliniţi şi voi, *misterul*, cu bărbăţie şi umilinţă. Crezând.

Exilul şi deştărarea înseamnă rupere în bucăţi. Impărtăşirea din anafura stelelor, înseamnă nărăvirea la un alt timp. La o condiţie *a-temporară*. De aceea, tonul nostru poate fi elegiac, şi rămânerea în lume, sângerare perpetuă, viată condensată în moarte care ni se refuză. Primiţi-ne darul luminii aşa cum vi-l dăn. Nu ne adunaţi nopţile. Am trăit sfânta cutremurare a unui splendid argonautism românesc, care nu se poate să nu ne absolve, să nu ajute undeva, în istoria necăjitului nostru neam, o altă ridicare vitejească în spiritul ceresc al idealului.

Când vă spunem, plenar, că am atins uneori, cu fruntea, orizonturi de legendă şi că am vorbit cu strămoşii, cu «atleţii lui Hristos», lângă piatra de hotar a eternităţii, nu vrem să vă înfrumuseţăm mânile numai cu flori de stil. Ascultaţi în adâncul propriei noastre vremi, şi veţi auzi un cântec mai înalt. Un cântec transfigurător. Care pune pe fruntea generaţiei noastre strălucirea unei sume spirituale: *fenomenul cornelian*. Trecerea neamului nostru din a-istorie în geografie (Unirea cea mare din 1918) şi apoi din aşezarea «casei» (un loc al împlinirii în lume).

Patria coincide pe plan interior cu punctul unde ne mângâie şi ne primeşte acasă, Dumnezeu, în «porunca inimii»: împlinirea naţională şi restabilirea legămintelor ori-

ginare cu cerul, s'a petrecut în inimile curate ale generației noastre, în generația legionară.

Astfel, geografia, cu dimensiunea ei orizontală, s'a transformat în istorie, învârtejindu-ne pe verticala Spiritului. Și procesul a luat caracter de mare violență. De tunet și cutremurare în neam. Violența sacrificiului, a răstignirii.

Pentru a învia, neamul român a avut nevoie de repetarea aidoma a Golgotei Cristice. Si'n loc de pământenismul unei guvernări, generația noastră s'a învrednicit de lumina jertfei supreme. De biruința peste mormânt. De cruce.

După jertfa lui Ionel Moța și Vasile Marin în Spania, întru apărarea lui Hristos și a ordinei naturale în lume, Căpitanul a fost omorît, după toate riturile omorurilor iudaice, numai pentru vina de a fi dat neamului românesc o mare școală spirituală: Legiunea Arhanghelului Mihail, și de a fi trezit marile mase țărănești la o admirabilă conștiință și mândrie națională, adunând întregul neam, dela studenți și plugari, până la intelectuali și muncitori, și de la armată și prelații bisericii, până la toți fiii neamului nostru de peste hotare, într'un unic proces de «naștere din nou», de botezare cu apă și cu focul adevărului național, și de mistică și transfiguratoare întoarcere la Dumnezeu, prin rugăciune și faptă, prin credință și jertfă.

Alte generații vor coase în faldurile steagurilor lor alte lozinci. Noi avem de-ajuns să scriem pe tot cerul vieții noastre, ca și pe crucile noastre, un singur nume: Corneliu Zelea Codreanu.

Căpitanul.

Am fost vrednici să-l urmăm. Am fost contemporani cu el. L-am auzit. I-am desgropat trupul de sub lespedea nedreptății dela Jilava, și, în cutremurarea de bocet a întregului neam, l-am pus la Casa Verde, alături de martirii de la Majadahonda. Si acum ne măsurăm mereu viața și faptele, cu măsura jerfei lui. Și vedem că el a avut dreptate. Că a premers, cu genialitate, svârcolirile mondiale de azi. Prin el, neamul nostru și-a găsit loc de frunte în istoria actuală a planetei. Și, peste toate aparențele contrarii, ora biruinței lui se apropie. Mormântul lui se va deschide.

Din această obligație de adevăr, din această nădejde, mai precis: din această *certitudine* a inimii, scriu această carte.

Și fruntea chinuită de tragedia de azi a neamului, mi se apleacă, pentru a se odihni, pe mânile mai pure ale viitorului românesc. Indrăsnesc a vorbi generațiilor de mâne.

Osul românesc ține.

Spunea la un moment dat Maiorescu, referindu-se la realizările filozofiei noastre, la puterea gândului românesc de a ieși în largul universalului și de a acoperi întregul, că osul nostru nu ține. De atunci formula a mai fost repetată. De acei cari s'au grăbit la concluzii, înainte de a pătrunde adâncurile folclorului și ale ethosului nostru, înainte de a cunoaște adevărata față a împlinirii românești în istorie, și mai ales de acei cari și-au permis sentințe înainte de a se fi găsit și depășit pe ei înșiși, prin judecarea situației și acceptarea jertfei. Dar ea a fost și răsturnată, contrazisă, pe bună dreptate, de toți acei cari, în gândirea și fapta lor, s'au cuminecat din adâncurile neamului, care s'au învrednicit să vadă lumina de peste veac a destinului românesc. Dela Bolintineanu, Conta și Eminescu, până la Cuza, N. Filipescu, Dr. N. Paulescu, Gheorghe Brătianu, Moța și Corneliu Codreanu, viitorul de aur al românismului a fost mereu profețit ca o sfântă împărăție care va să vină, peste mormintele luptătorilor și jertfele tuturor generațiilor, și a fost botezat și definit cu cel mai propriu cuvânt: *un miracol.*

Alături de cuvântul marilor noștri înaintași și de miile de morminte ale generației legionare, care au deschis și bătut drumul acestei uriașe încrederi și credințe într'un «uragan de soare» al împlinirii românești pe toate nivelurile și dimensiunile, s'au auzit adesea și bocete, sentințe desnădăjduite, apodicticisme pesimiste. Dar ele exprimă mai mult durerea, decât convingerile nihiliste. Sunt metafore negre ale îngenuncherii și strigăte contra nedreptății. Nu cred să existe minte și inimă omenească, și mai ales românească, cinstită și smerită, care meditând un pic asupra trecutului nostru și văzând cum ne-am menținut în istorie în contra tuturor năvălirilor și tiraniilor, în contra tuturor prigoanelor și nedreptăților, să nu vadă fața de lumină a unei mari chemări pe care Dumnezeu ne-a sădit-o în inimă. Dacă ar fi numai rezistența în contra răului și întunerecului care ne-au înconjurat și atacat, și încă ar fi mult și deajuns. Dar noi am înscris, ca neam, fapte în isto-

ria omenirii, care sunt mult mai mult decât îndărătnicia de a trăi și rezistență pasivă. Noi am creiat istorie.

Ca să poți judeca un neam la justa lui valoare, trebuie să te scobori în vremurile lui de mărire și să urci culmile însorite ale marilor lui înfăptuiri. Si mai ales, trebuie să vii tu însuți (tu, judecătorul) din marea lui de sânge și de destin. Din afară, judecata e condamnată la sărăcie și, foartea adesea, la nedreptate. Pentru a aprecia neamuri, a te confunda mistic cu centrul de lumină al destinelor lor, e nevoie de *gândirea cu inima*. Pentrucă istoria nu-i *trecut*, ci însăși viața vie a neamurilor.

Neamul are alt timp decât individul. Ceeace ne pare nouă negativ, astăzi, poate fi mâne o splendidă împlinire. Și nimeni nu știe câte epoci de aur ale unui destin național, își au originea, au fost plămădite și dospite, la subnivelul perioadelor negre, de *a-istorie*, de retragere în apele infinite ale subconștientului. Când stau să gândesc la fenomenul românesc ca un tot, ieșind din propria mărginire și nimicnicie, în largul *spațiului mioritic* (dimensiunea fără timp a neamului), și când îmi înving amărăciunile și durerea rănilor, văd clar, ca la lumina de fulger a unei mari certitudini interioare, că retragerile din vremea năvălirilor barbare, oricâte secole au durat ele și oricâte ore de absențe ne-au înscris în cartea istoriei obiectivate, și-au arătat beneficiile pozitive în iureșul unirii dela 1918. Clopotul dela Alba-Iulia și codrii străvechi de freamăt și entuziasm dela Cernăuți și Chișinău, au venit într'adevăr din adâncuri de istorie. Eu aș zice de a-istorie. Pentrucă viața neamurilor e într'adevăr bipolară. Intre negativ și pozitiv. Intre noblețe și tiranie. Intre îndumnezeire și pierzanie. Intre noapte și zi. Și cum dimensiunea timpului în neam e alta, e normal ca unele negative să dureze secole și să pară, istoricului grăbit, veșnicie.

Tot așa *retragerea în adâncuri* de azi, sub presiunea nopții asiatice, sub tăvălugul tiraniei jidovești și bolșevice din Rusia. Ea poate părea lungă, poate împinge la concluzii desnădăjuite. Pot spune unii: Nu ne vom mai ridica niciodată. Suntem un neam mic. Am rămas în urmă de căruța istoriei. Singura dimensiune a împlinii noastre poate fi numai durerea. Nivelul iobăgiei și al pribegiei. Deștărarea. Vărsarea în cosmos. Moartea ciobanului din Miorița.

Și de sub coviltirul unui «tratat de descompunere» (mă gândesc la ultimele negative ale lui Emil Cioran) perspectiva poate părea și mai sumbră. Orice efort pare a fi inutil. Și nu numai inutil. Ci și ridicol. Desnădejdea absolută (dar încă nesublimată în lumină) poate duce la atitudini de blestem și malițioasă autoironizare. Atitudine, din care eroismul poate fi văzut ca o imensă «prostie» (lipsă de atașament față de conversație, de dialog. Eroismul e numai monolog!), iar jertfa ca o ieșire din minți. Zic ieșire din minți, în loc de nebunie, pentrucă aș vrea să comentez un pic această perspectivă pe de-oparte, și starea interioară a negândirii, a ieșirii din granițele minții, pe de alta.

Pe nivelurile individuale, vârstele spirituale fiind diferite, noi ne alegem, ca să zic așa, moartea proprie. Chiar atunci când se pare că suntem striviți, că nu murim noi, ci că suntem *o-morîți*, noi întindem și țesem meridianele și paralelele unei geografii de destin, pe care, din planul pământean, numai puțini o pot vedea și înțelege. De aceea eroismul nu trebuie scos din moartea *dată*, comună, a omului. La fel și sacrificiul suprem. El e gustul interior al unei mari împliniri. Atingând anumite niveluri, conștiința noastră acceptă jertfa ca pe-o bucurie. E deci nebun, cine nu iese din propria sa minte (mărginită) să vadă rostul de lumină al jertfei. Natural eu vorbesc de jertfa voluntară, sfințită de acceptarea interioară.

Desigur se poate perora în negativ, cât vrem. Ceeace e esențial, în planul neamului, e acceptarea atitudinii celei mai înalte, confundarea cu tensiunile, aproape nimicitoare, dar în tot cazul: *transfiguratoare*, ale epocilor naționale când a fost atins plafonul cerului. Când neamul și-a dat adevărata sa măsură, cum a fost de-o pildă, domnia lui Ștefan cel Mare pentru noi Românii, când am fost numiți «atleți ai lui Hristos» și într'adevăr cu vitejia și sângele nostru am salvat civilizația și cultura creștină, dela moarte...

Dar să nu uităm încă un lucru. Istoria, ca și viața neamurilor și a omenirii întregi, nu-i nimic altceva decât împlinirea voii lui Dumnezeu. Dumnezeu se împlinește prin neamuri. Prin felul cum se comportă neamurile, ele se apropie ori se depărtează de El. Și în contactul cu cerul, nu masa contează, ci esența. Adevărul! Uneori, numai câțiva inși ai unui neam, sau numai unul chiar, poartă lumina divină. Aci intervine eroul, martirul, profetul, mântuitorul, și provoacă cu dinamita jertfei lui, *schimbarea la față*. Privit în felul acesta, alesul, individul, are potență de milioane («Tu sei noi tutti» a spus un italian într'un mo-

ment de mare viziune lui Mussolini), și viața unui neam, oricât de mic și strivit de istorie, capătă importanță, valență de destin uriaș, ridicându-și catapeteasma frunții până'n pragul lui Dumnezeu.

Din această nouă perspectivă, optimistă prin jertfelnicie, întrebarea *dacă osul românesc ține*, aproape că nu mai are rost. Sună a inadvertență. Valoarea reală a unui neam nu se măsoară prin comparație cu altele, ci numai în raport cu propria sa chemare, cu propriul său destin: o anumită misiune pe care Dumnezeu i-a încredințat-o pe pământ.

In felul nostru de a privi realitățile, negativismul își are numai scuza că el (vrând sau nevrând) nu e nimic altceva decât întunerecul greu din preajma zorilor. Golurile, oricât de oribile, prefigurează și garantează plinul unei mari realizări de forță, de frumusețe și armonie cosmică.

Dar în afară de negativismul apodictic (uneori sincer și alteori obraznic, constituind o poză a trădătorilor și snobilor), lipsa de iluminare individuală găsește adesea expresie în plângăroșenie și pesimism.

Din viforul dramei naționale, unii istorici și gânditori (artiști), nu se pot ridica la nivelul atemporar al întregului. Isbiți din toate părțile, cântarea lor, adânc iubitoare de neam, ia ton elegiac și se termină în concluzia nedreaptă, neînțeleaptă, a resemnării.

Aci aș vrea să deschid o paranteză și să dărăcesc o linie de gânduri și afirmații ale lui Mircea Eliade. N'am revista *Indreptar* la îndemână ca să citez cu exactitudine, dar mă voi strădui să arăt măcar fidelitatea spiritului dacă nu și literei, acelui articol, în care autorul lui Maitrey și al Insulei lui Euthanasius, făcând o largă incursiune în istoria noastră dela Geto-Daci și până astăzi, prezintă aistoricismul acestui spațiu ca pe o mare dramă și nedreptate. Ce s'a ales din splendidele neamuri iliro-trace de odinioară? De ce am fost noi sortiți să suferim numai invazii și nedreptăți, cheltuindu-ne substanța în preistorie? De ce *am fi* bucuroși azi, când vestul nu ne înțelege și ne vinde?

Neam fără noroc, vrea să spună exclamativ, Mircea Eliade. Sub asemenea luceafăr de nenoroc, însăși jertfa lui Codreanu și a generației lui i se pare zădarnică. In loc de a încerca o ieșire practică din mlaștina *a-istoriei*, Căpitanul s'a ridicat pe verticala idealului, spre jertfă, făcând neamul să sângere și mai mult, slăbindu-ne temeliile fizice, ale vieții în lume.

In cele din urmă ideologul român, una din puținele minți cu adevărat luminate și nobile ale generației noastre, încondeiază ca o imensă greșeală faptul că noi, legionarii, ne-am izolat sectar ,rupându-ne de generația înaintașă nouă, nevoind s'o ajutăm, să-i împrospătăm cadrele, s'o obligăm la idealism și moralitate, prin aportul de entuziasm și jertfelnicie al tinereții noastre.

E un punct de vedere acesta. Și poate fi perfect motivat teoretic. Dacă ne este permis însă să cântărim lucrurile din momentul de față (din acest an, 1957, al exilului, ce pare că nu se mai termină, și al pribegiei prin toate continentele, sub ploaia tuturor desamăgirilor și umilințelor) și depe meridianele democrațiilor vestice, dominate de tehnos-ul american, profund materialist și antispiritual, privind atenți îndărăt, suntem obligați de toate evidențele să admitem că înrolarea noastră cadrelor corupte ale democrației (care numai democrație n'a fost) n'ar fi însemnat decât vărsarea generoasă a unui ulcior de apă de isvor, în imensitatea de apă clocită a unui ocean. Dominați de ei materialicește și otrăviți spiritual prin contactul zilnic, noi n'am fi însemnat, cu toată tinerețea și bunăvoința noastră, decât repetarea poveștii cu piticii care ieșiau cu miile din pământ, dar cărora smeul le tăia capetele, de n'ajungea sângele lor niciodată mai sus de glesna ucigătorului. Izolați, în opoziție cu hienele și cu slăbănogii, protejați și ajutați de cei buni din generația unirii, și, pe de altă parte, prigoniți și împinși întâi spre violență, și apoi spre sacrificiu, noi am creat măcar o legendă de eroism spiritual, o școală de gând și simțire românească. Am ridicat o *Cruce* pe Rarăul destinului nostru național, care să ne ajute orientarea în veac și să ne servească de centru și îndreptar al inimii și faptei, în vremi de restriște și întunerec.

Multe din frământările deceniilor trecute s'au retras din arena politică a neamului nostru, fără să lase nici o urmă. La fel partide politice și oameni. Par'că nici n'ar fi fost. Adevărate umflături ieri, bolnave de glorie și amenințând să ne acopere sufletele cu puroiul lor pretențios și contagios, ochiul critic de azi, oricât de semtimental și binevoitor, nu le mai poate acorda nici locul unei umbre în galeria faptelor cari rămân în altarul icoanelor sfinte, al unei generații. Cu un măturoiu de fier, cursul evenimentelor internaționale a măturat toată pleava lor, spre marile locuri virane ale gunoaielor și rebuturilor.

Dar, iată că în ciuda tuturor temerilor, *Școala omului nou român* nu a putut fi sdruncinată de pe temeliile ei durabile. Legiunea Arhanghelului Mihail stă și pe mai departe ca o mare catedrală de lumină în inima țării și istoriei noastre. Și vremea care trece, dușmanii care o ponegresc și o atacă, îi sporesc măreția și strălucirea. Tot ce a spus întemeietorul ei rămâne curat și adevărat ca litera Evangheliei, iar mormintele cari au întărit spusa lui de foc, constituie un patrimoniu de care generațiile viitoare vor fi mai mult decât mândre.

Am putea crede, oare, împreună cu Mircea Eliade, că linia Căpitanului s'a terminat printr'o greșeală? Poate fi justă considerația sa, că, trăind, Căpitanul ar fi dat mult mai mult decât a dat, acceptând cruficicarea din noaptea dela Tâncăbești? Ințelegem noblețea acestei revolte și îndurerări, dar nu putem impieta splendoarea unei decizii care învinge lumea și frânge însăși dinții morții. Trăind, Căpitanul ar fi fost obligat la compromisuri și manevre politice, care ar fi redus mult din aureola *Taborului* românesc. La fel cred și despre ipoteza că ar fi putut să se salveze în străinătate. Exilul înseamnă moarte pentru profet. Țările care-ți dau gazdă, nu caută niciodată altceva decât să-ți frângă cerbicia independenței morale și spirituale, să te facă unealtă a lor, să te exploateze în folosul lor și în contra nației tale. Pe durată lungă orice exilat riscă să devină un dezertor, dacă nu, direct un trădător. Și menținerea în străinătate nu se poate realiza decât *à contre courant*, cu mare putere de îndurare și neegalată iscusință echilibristică. Ajuns în exil, pus de nemți (cum am fost închiși noi mai pe urmă) la Buchenwald, sufletul lui de haiduc al libertății și al atitudinilor clare, l-ar fi dus la acelaș fatal desnodământ, dar i-ar fi luat supremul privilegiu de a muri pe Golgota Patriei sale, cu adevărat nedreptățit și jertfit, după un proces al caiafelor, care a fost înscenat și a decurs după toate semnele biblice, creindu-i un pedestal de împlinire în glorie, pe care nici o altă dușmănie ori împrejurare nu l-ar fi putut aburca.

Corneliu Codreanu a fost un chemat al istoriei românești. Un mare predestinat. Un profet al măririlor românești viitoare și un creator al religiei naționale. El a bătut un drum care i-a deschis puterile de peste veac. A încerca, măcar teoretic, să schimbăm poziția stelei spre care el a mers, sau etapele pe care le-a înscris în lutul și'n azurul

României eterne, înseamnă a ne face vânt cu pălăria în mijlocul unei furtuni. A nu ști ce gândim și ce vrem. Și mai ales a nu-l cunoaște, a nu-l fi cunoscut pe Căpitan, și pe cei cu el. Nu e nonsens curat a mai discuta azi dacă Moța și Marin trebuiau sau nu, să-și jertfească frunțile lor de soare la Majadahonda?

Iată dece nu pot împărtăși amărăciunea de *nenoroc* a lui Mircea Eliade. Il iubesc și-l apreciez cum pe nimeni altul, în lumea literelor și filosofiei în generația noastră, dar asta nu mă poate împiedica să-l contrazic, pentrucă faptele îl contrazic. Dar poate că Mircea Eliade nu trebuie luat ad-litteram. Ci în context. In tremurul profund uman al unei inimi iubitoare, căutătoare de adevăr. El l-a cunoscut pe Căpitan. I-a fost, prin Nae Ionescu, aproape, deși n'a fost niciodată legionar cu fișă de cuib și legământ. Și dela el posed una din cele mai prețioase informații asupra naturii și adâncimii mistice ce stăteau la baza puterii creatoare a Căpitanului. E vorba de-o vizită la Casa Verde a profesorului de filosofie, italian, Evola. Acesta îi văzuse pe Hitler, Gandhi, Mussolini. Scrisese despre ei. Il interesau profeții, marii idoli ai maselor, șefii de mișcări mistice și naționale. Și a venit să-l vadă și pe Căpitan. Cum Mircea Eliade îi fusese student pe vremuri în Italia, a venit întâi la el. Nu pot reda pe larg aci cele relatate de Mircea Eliade (poate le va scrie el undeva), dar mă voiu mărgini să subliniez că după o audiență de aproape zece sau douăsprezece ore, Evola s'a întors total cucerit de forța spirituală a Căpitanului, de noblețea credinței și ideilor care-l mânau în luptă, menținându-l pe linia onoarei nepătate și a celui mai desăvârșit martiriu creștin.

— Hitler și Mussolini sunt pitici pe lângă acest Căpitan al vostru! E un om extraordinar. M'a captivat. M'a înebunit...

Și profesorul italian a început să înșire despre ce au vorbit. De politică, nici vorbă. S'au afundat în dialectica drumului interior, în mistică și doctrina creștină. Și, oră de oră, oaspele a uitat de fumat și de foame, și a ascultat «judecarea situației», elementele unei noui pedagogii a omului român, așa cum îl voia și-l visa Căpitanul. Omul profund creștin, erou social și învingător al răului din el și din ai lui. Un om în care Dumnezeu să-și recunoască chipul.

Nu voiu uita niciodată orele dela Paris în care Mircea Eliade, cu bunătatea și calmul lui atât de caracteristice,

cu vocea lui învolburând dangăte de clopot şi tristeţi de doină, mi-a relatat acest episod al istoricei întâlniri dela Bucureşti. El mi-a confirmat ceea ce ştiam despre Şeful Legiunii, dar într'o lumină şi în cuvinte care mie până atunci mi se refuzau.

Oricât ar pare de deosebit în păreri, şi oricare ar fi unghiul lui de vedere, eu cred nestrămutat că Mircea Eliade ar putea scrie o carte minunată despre Căpitan.

Şi acum ca să mă rezum: înţeleg durerea cinstită care-şi sparge lumina în prisma nenorocului. Nu vreau însă să rămân în ea. Pentrucă dincolo, se ivesc zorile unei măriri româneşti ce nu-şi are egalul în nicio epocă trecută.

Destinul românesc e un destin major. De credinţă şi luptă. De jertfă şi creaţie. Am dat omenirii momente care rămân unice prin semnificaţia şi strălucirea lor spirituală. Şi din culmea acestor momente am fost totdeauna premergători, deschizători de drumuri. Am avut inimă vizionară. Inghesuiţi de spaţiul duşmănos şi de cotiturile istoriei neprielnice, ne-am înşurubat pe verticala eternă a spiritului, întorcând pământului faţa renunţării, hotărîrea celui mai nobil eroism, şi acceptarea mioritică a morţii.

Vom admite, din cauza uraganelor durerii care ne isbesc în noroiu şi pe noi, că nu mai este nimic de făcut? Că nu ne mai stă la îndemână decât resemnarea? După ce ni s'a pus în mâni de către Moţa cea mai puternică armă de atac şi apărare, atât în noi cât şi'n afară (cenuşa propriei jertfe), ne vom mai teme de ceva? Ne vom mai lăsa abătuţi? Nu! Niciodată.

Vom certa poate pe cei adormiţi şi pe vânzătorii din jurul nostru (asta cred că a vrut să facă şi M. Eliade, în Indreptar), dar, cât ne priveşte pe noi înşine, vom şti totdeauna şi pe ce stăm şi mai ales spre ce luceafăr mărşăluim.

Osul românesc ţine!

Celor cuprinşi de desnădejde, cu care mi-i dat să mă întâlnesc, le reamintesc, dincolo de vreme, câteva răscruci ale istoriei noastre care arată într'adevăr că avem os de domn: 1) Sarmisegetuza, 2) Ştefan cel Mare, atlet al lui Hristos, 3) Eminescu, 4) Unirea cea mare, 5) Momentul legionar dela 1937 (când neamul românesc s'a regăsit pe sine însuşi în adâncurile mistice ale propriului său destin).

Dacă n'ar fi decât aceste cinci jaloane de foc, în toată noaptea care ne-a înconjurat, şi ne ameninţă mereu, şi încă am avea suficientă îndreptăţire la optimism, la credinţa încăpăţinată că niciun efort n'a fost şi nu va fi inutil pe drumul împlinirii româneşti. Şi mai ales la credinţa că avem în sângele şi în mintea noastră tot ce ne trebuie pentru a ne împlini misiunea ca neam. De mărturisitori, apărători şi împlinitori ai lui Dumnezeu.

Voiu lua deci aceste cinci puncte ale destinului românesc pe rând şi voiu încerca să le redau în lumina strălucitoare, pe care ele au dăruit-o inimii mele, în ceasurile de meditaţie şi rugăciune, de chemare a celor morţi, de smerită scrutare a viitorului, sperând că până la urmă şi cetitorul acestor rânduri se va învrednic de aceeaşi mare bucurie şi eliberare interioară, de aceeaşi mare decizie de a merge până la mormânt, şi dincolo de el, pe acest drum al datoriei, al renaşterii noastre ca neam.

Şi la urmă, pentrucă mă adresez celor de mâne şi pledez pentru o teză, voiu arăta pe scurt că noi Românii avem cel mai valoros exil. Dispunem, pe platforma artistică şi spirituală a lumii libere actuale, de o armată de talente, de genii, cum nici un alt neam nu a dispus vreodată. Suntem prezenţi, prin numele de mare prestigiu, prin creaţiile geniale, ale atâtor poeţi, scriitori, filosofi, muzicieni, încât n'avem de fapt niciun drept la sfială şi ruşine, la resemnare şi pesimism.

Aparţinem unui neam mare şi nobil. In care Dumnezeu şi-a risipit cuvântul şi lumina, cântecul şi dorul, bunătatea şi înţelepciunea, cu o dărnicie de adevărat tată.

I

SARMISEGETUZA

Vor vorbi unii de această *Cetate a luminii* dacice, ca de-un punct geografic, ori istoric, ca de locul unei bătălii decisive între două popoare, căutând să găsească antecedente explicative, repercusiuni politice, economice și sociale, într'un anumit spațiu. Eu voiu privi Sarmisegetuza ca un moment al spiritului românesc de totdeauna. Ca o răscruce a destinului nostru pe planetă, și'n lume. O răscruce de jertfire a elementelor, și o naștere, purtând o splendidă menire.

Alte neamuri au la bază contracte federative, cuceriri de suprafață, invazii ori colonizări de teritorii, mai mult sau mai puțin goale. Ori, iarăși, refugieri în masă, retrageri din fața unei prigoane, a unui pericol de moarte.

Nouă ne-a fost dat, dacă ne gândim bine, să ne naștem din jertfă, din însăși cel mai nobil sâmbure al vieții: *moartea*. Lupta, până la cel din urmă bărbat, a neamului dac, și, ca încoronare, jertfa mândră a lui Decebal, în acea cumplit de bărbătească și cutremurătoare întoarcere în Zamolxe, la capătul unei împărății pământene, nu e numai un accident, o întâmplare de toată ziua. Vorbesc, spre noi, din adâncurile tăcerii de atunci, din acea mare simfonie de vitejie și lumină ce s'a împlinit cu prăbușirea de gorun în furtună, a ultimului dac, înțelesuri ce colorează și conturează însăși destinul nostru ca neam, cu prezent și viitor. Ne-am născut din ceva mai adânc și mai esențial decât viața, așa cum o putem vedea din condiția noastră pământeană și limitată. A intrat, în forma născândă, o dimensiune nouă și rară: *seriositatea tragică a eroismului și lumina bucuroasă a jertfei*. Așa cum tot edificiul civilizației și

culturii creştine stă pe piatră de unghiu a Golgotei, unde o jertfă acceptată cu înfrigurarea Divinităţii, i-a garantat o nouă unitate de măsură în raport cu realitatea ultimă şi cu Dumnezeu, deslegând şi eliberând isvoarele eterne ale spiritului uman care ţine să-şi restituie *Cuvântul* în armonia primară a Fiinţei, tot aşa şi eonul românesc este condiţionat de momentul *decebalic*, de deschiderea spre absolut şi veşnicie a acelei ferestre de istorie, credinţă şi luptă, care poartă numele de Sarmisegetuza. *Cuvânt, în* care mai vibrează sonorităţile altor spaţii de jertfe, altor milenii: Sarmaţii, Geţii. Realităţi care s'au topit în praguri noui, însumând vibraţia mântuitoare a luminii cosmice, în acel «Z» (tuza) ce ne cuminecă, par'că în armonia divină, în simplitatea fericită a tăcerii de peste timp şi om. Zumzet al luminii nepolarizate de dinainte de început. Trăind şi înaintând prin noaptea şi ziua istoriei, adăugându-şi vibraţiile spiritului, cu smerenie de mari necunoscuţi, la plămada omenirii, noi am purtat, purtăm şi vom purta mereu, cu noi, pe aripile cuvintelor ce ne sunt date, pe braţele crucilor pe care ne vom urca, pentru a reface echilibrul dintre bine şi rău, măcar o parte din lumina Cetăţii, ale cărei porţi s'au deschis în veşnicie (şi'n veşnicia noastră românească) cu gestul regesc al lui Decebal.

Ca o modestă paranteză, fie zis, numai: aşa cum, după *crucea* lui Hristos, nu ne mai este iertat să afirmăm sau să credem că suntem numai oameni, tot aşa nici capetele încoronate ce-au urmat şi vor urma în spaţiul şi neamul nostru, n'au avut şi, mai ales, nu vor avea dreptul la o linie de conduită inferioară celei a lui Decebal. Unitatea de măsură a regalităţii sau Căpităniei româneşti nu poate fi alta decât cea care ni s'a pus în mâni şi'n inimă la naştere. Şi dacă suntem cinstiţi, trebuie să admitem că istoria noastră şi tradiţia naţională n'au coroane de glorie decât pentru cei aleşi dintre noi care s'au străduit să se apropie, cari s'au împlinit pe linia Sarmisegetuzei. Ori măcar în drumul vertical spre ea.

Când ne aplecăm pe propria inimă, să ascultăm acel spaţiu al momentului Decebal ne invadează întâiu o nesfârşită tristeţe. Prestigiile împărăteşti ale tragediei. Dar mai din adânc, vine altă vibraţie: tăcerea care ne transfigurează măruntul pământean într'o identitate Divină. Cetatea Luminii se confundă cu misterul fiinţei pure. Cu majestatea, cu unicitatea (unul înseamnă tot) lui Dumnezeu.

Tăcerea de acolo, în odăjdiile ei de vestală a veşniciei, ne deschide porţile de aur ale adevărului. Ne redă condiţia edenică. Ne întoarce în raiul din care am fugit. Ne duce acasă!

Pentrucă aşezarea noastră de aici, ca indivizi şi neamuri, ca planete sau galacţii, nu e completă, n'are centru, nici echilibru stabil, fără închiderea cercului, fără contopirea paralelelor. A spune «sunt acasă» într'un cuib pământean, fără a privi prin fereastra larg deschisă a jertfei, spre pragul şi dimensiunea cealaltă, fără a-ţi condiţiona şi colora, în fiecare clipă, viaţa de aci, cu poruncile de dincolo, fără a-ţi menţine paşii în cadenţa muzicii din zarea absolutului, e o mare rătăcire. O dezertare din condiţia omenească.

Momentul decebalic n'a fost încă meditat şi interpretat în filosofia noastră, nici aplicat suficient în spiritul practic românesc. In rânduiala vieţii noastre naţionale. Am avut culmi, izolate sau comunitare, în care «*antenele* au auzit şi salutat *antenele*». Răbufniri furtunoase spre cer, care au atins grindarul Icoanei. Dar nimeni n'a stat să încondeieze exegeza Sarmisegetuzei, aşa precum, bunăoară, Lucian Blaga, a reuşit să surprindă ritmul de colină şi plai al destinului românesc în «Spaţiul mioritic». Vasile Pârvan a fost doar un superb început de preoţie în marea rânduială a tăcerii dacice. El n'a avut norocul să închidă, în timpul de aci, fraza largă, cu minunate paranteze, pe care a deschis-o. E adevărat că dela el încoace, ştim mai mult despre noi înşine (şi sunt convins că de-ar fi trăit în pas cu noi, el ar fi fost cel dintâiu care să-l urmeze pe Căpitanul) şi putem găsi mult mai multe justificări pentru «*îndulcirea cu dor de moarte*» a vieţii. Dar cuvântul lui n'a coborît încă, întreg, în tabăra de muncă şi educaţie a neamului.

Misterul de peste veac al Sarmisegetuzei va trebui fructificat, înviat, în generaţiile româneşti viitoare. Tăcerea pe care străbunul Decebal a împlinit-o cu spada şi otrava din cazan va trebui să prindă carne şi os în spiritualitatea românească de mâne. Weltanschaung-ul nostru va trebui să se hrănească din lumina de dincolo ca dintr'o taină a tainelor.

* * *

Se toarnă acum la Holywood, un film, «Sarmisegetuza». Nu știu dacă titlul lui va fi chiar acesta; și nu pot spune dacă el e în întregime inspirația fericită a regisorului român Negulescu. Din reportagiile de până acum însă, reiese că va fi un film de mari proporții, ca Quo Vadis, Ivanhoe, Cele zece porunci, ori Cânt Povestea Bernadetei (The Song of Bernadetta) și va încerca să reînvie, în adevărata lumină, o lume care, pentru popoarele vestului, a fost până acum totalmente necunoscută, confundându-se cu noaptea istoriei.

M'a impresionat profund și m'a făcut să simt o nespusă mândrie de român mai ales reportajul unui francez, care, se pare, a fost în România, sub regimul comunist pentru a filma rămășițele Sarmisegetuzei, munții și codrii din jur, peisagiile mărețe ale Carpaților. Redând fundalul istoric, legenda marilor bătălii romano-dace, el citează mărturii istorice și reinterpretează apărarea dacică, terminată în moarte, ca și efortul aproape suprauman al lui Traian de a cuceri *Cetatea*, în termeni foarte favorabili nouă, onorând, în grad înalt, adevărul.

Destinul a vrut să pună în fața lui Decebal pe cel mai mare și mai viteaz împărat al Romanilor. Timp de sute de ani Dacii zădărniciseră orice încercare de înaintare romană în nordul Dunării. Legiunile, pretutindenea biruitoare, se întorceau mereu înfrânte, decimate, de oștile de țărani carpatini, purtând steagul balaurului și primind cu seninătate moartea, când viața nu le mai putea garanta libertatea și dreptul de a stăpâni în propria lor cetate. In cuibul Carpaților.

Insemnătatea pe care Senatul Roman a acordat-o expediției lui Traian se poate deduce din faptul că Traian, în momentul biruinței, dupăce fusese cât pe ce să se retragă și să renunțe la luptă, a proclamat, pentru sărbătorirea victoriei, o sută cincizeci de zile libere în Roma, fără să mai consulte Senatul, dupăcum era uzul. O sută cincizeci de zile, capitala romană a celebrat o victorie care era cât pe ce să fie cea mai rușinoasă catastrofă. O sută cincizeci de zile de sărbătoare, de jocuri publice și părăzi. De sgomotoase, fanatice aclamații, pentru tribunul care a învins pe Daci, cei mai dârji dușmani pe care Legiunile romane i-au întâlnit vreodată. Si-apoi *Columna lui Traian!* Columna care a mărturisit în piatră legenda vitejiei dace și uluitoarea soluție decebalică! Soluție pe care biruitorul n'a

bănuit-o. Pe străzile Romei au fost purtați, drept prizonieri de războiu, câțiva țărani daci, ori ciobani rămași în viață prin cine știe ce coclauri de munți, păzind stânile. Căpetenia Dacilor însă n'a putut fi arătată Romanilor, decât prin emblema supremei tăceri. Prin respectul pe care orice națiune vitează îl acordă morții. Prin bucuria fără egal, pe care a înregistrat-o în toate inimile romane știrea că vulturii Carpaților au fost doborîți.

Felul acesta de a vedea lucrurile nu vrea să diminueze cu nimic victoria lui Bădica Traian, ctitorul noului neam românesc. Și pe partea lui, a învins, lumește, iscusința, tenacitatea, disciplina legiunilor imperiale, numărul lor copleșitor. Cu siguranță însă, decizia de destin dela Sarmisegetuza a înregistrat în eternitate doi biruitori: Traian și Decebal.

Timp de aproape un an, spune reporterul francez, reproducând isvoare istorice, Cetatea a fost apărată de femeile dace. Decebal mai rămăsese înconjurat de câțiva căpitani ai oștilor sale. Soldații toți îi căzuseră. Atacurile îndârjite ale legionarilor erau respinse de femei, purtând straie bărbătești. Un spirit de sacrificiu, un eroism uman, cum istoria rar a cunoscut. Și din aceste femei dace, măritate cu legionarii romani, s'a plămădit neamul românesc de astăzi: Oare numai de astăzi? E o îndrăsneală a spune: de totdeauna? Celor care iau accent de bocet în judecarea vremilor de mare cumpănă de azi, le-aș răspunde, că nu e deloc o îndrăsneală a vorbi despre o veșnicie a neamului, *a fenomenului românesc*. Nu știm exact de câte milenii trăim pe aceste meleaguri. Toate neamurile din jurul nostru au venit de undeva. Numai noi n'am venit de nicăeri. Herodot și ceilalți istorici ai antichității ne-au găsit aci; frați cu stejarii și brazii, străjuind culmile Rarăului și ale Detunatei, bătând vadul Dunării. Dar chiar dacă nu ne-am începe istoria decât dela acest prag de orbitoare lumină al Sarmisegetuzei și încă am avea dreptul să înfruntăm veșnicia și să disprețuim noaptea trecătoare, prigoanele și uraganele dușmăniei. E atâta măreție, atât accent divin în mândria gestului decebalic, încât nu cred că poate exista inimă românească (și nici nu va exista vreodată) să nu simtă un fior de mare regăsire și biruință interioară, de mare bogăție spirituală, în contemplarea epopeii dela Sarmisegetuza.

Legiunile din Dacia nu veniau depe maidanele Romei îmbogățite și decăzute. Ci dela marginile imperiului, adu-

când cu ele multă sănătate morală și fizică, simplitatea disciplinată a vieții de legionar, eroismul fără paradă, însă aspru și de mare ținută, al tipului de om războinic ce-a ridicat marele dom al imperiului roman. Spiritul acestor ostași a înviat rând pe rând în Arcașii lui Stefan cel Mare, în revoluționarii Căpitanilor și Crăișorilor, pe obcinele de sânge și foc ale revoluțiilor noastre naționale, în ostașii care ne-au dat unirea cea mare, în legionarii lui Corneliu Codreanu, care au primit moartea, în Ciucuri, Vasluiuri și Jilave, cu aceeași seninătate de Sarmisegetuză și, în cele din urmă, în ostașii români ai generației legionare (căci ostașii pe care i-a trimis Ion Antonescu în Rusia erau copiii spirituali ai lui Corneliu Codreanu și ai lui Moța) care i-au bătut pe Rușii comuniști dela Prut și până'n stepele Calmuce și Stalingrad. Atitudinea mioritică în fața morții și a nedreptății istoriei, trebuie căutată tot acolo. In inima Carpaților. In lumina și seninătatea morții decebalice. Cetatea dela Sarmisegetuza e, într'adevăr, Cetatea Luminii. Și neamul care vine din această cetate nu poate fi decât Neamul Luminii.

Se poate că nu vom mai avea șanse de extindere orizontală, de a deveni o mare putere istorică și de a înscrie în cartea planetei un ev politic românesc. Zic: *se poate*. Dar cine poate să știe? Vreau să vorbesc însă de dimensiunea verticală a posibilităților românești viitoare. In spirit, granițele unui neam sunt limitate. In competiția culturii, a onoarei, a geniului creator și a perfecțiunii spirituale, e loc infinit și pentru noi. Și, pe acest plan, valorile nu pot fi acoperite, date la o parte. Nu există forță în lume care să învingă, să distrugă lumina. Așa cum ne-am impus atenției omenirii în trecut, așa vom continua să facem și'n viitor, până când calitatea noastră de *Premergători* ai istoriei, ne va da și dreptul la un cuib pământean temut și respectat. In care liniștea să se împerecheze cu bunăstarea, rugăciunea cu pacea interioară, creația noastră cu voia lui Dumnezeu, ridicând stâlpul de mijloc al «Impărăției» de care vorbește Mântuitorul.

Gândesc adesea la simplitatea și ospitalitatea țăranilor noștri, la felul lor unic de a se resemna în fața încercărilor și de a vorbi cu Dumnezeu, la splendida noastră omenie, la miraculoasa nostră putere de a ne marca prezența în toate momentele de răscruce ale istoriei, și nu pot să-mi opresc o smerită îngenunchere în inimă, o lacrimă fierbin-

te, de mulțumire și mândrie, în colțul ochilor cari văd Lumina.

* * *

Curând filmul Sarmisegetuzei va fi rulat în toate marile orașe ale Vestului. Se va vorbi iar de neamul de plugari și ciobani din Carpați. De neamul atât de mișelește vândut la Ialta. De neamul crucificat de fiara comunistă. Și odată cu dâra de mirări și întrebări stârnită de imaginile cinemascopice, tridimensionale, ale peliculei, își va face loc în lume, mai adânc, dreptatea românească, apropiind ziua eliberării. Ziua biruinței.

II

ATLETUL LUI HRISTOS

Alte neamuri îşi scriu istoria orizontal. In planul şesului, al câmpului. Noi ne-o scriem (după cât se poate descifra până acum) vertical. In planul muntelui. Isbucnind, condensat, spre cer. Implinindu-ne în unicitatea unei creste; pentru ca apoi, prin alte sute de ani, să mărşăluim prin valea plângerii, prin întunerecul fazelor negative. La nivelul marilor prigoane şi al îndelungilor îndurări.

Aşa trebuie privit şi înţeles momentul românesc al Moldovei Domnului Ştefan. Culme, care înseamnă secole de viaţă naţională la subnivel. Provincie, care acoperă geografia întregului românism. Şi nu numai geografie a noastră, ci a însăşi împărăţiei creştine din acea vreme.

Intregul edificiu al lui Hristos s'a rezimat la un moment dat pe umărul unui singur atlet: Domnul Ştefan. Par'că citesc: «Io, Ştefan Voevod, Domn Moldovei şi atlet Creştinătăţii»...

Când i-a scris «cartea» de mulţumire, Papa dela Roma a definit însuşi destinul neamului românesc în lume: *atleţie întru Hristos*. Serviciu lui Dumnezeu. Implinire a vieţii pe dimensiunea eternă a spiritului.

Biruitori în Ierusalim, de-alungul cruciatelor, musulmanii visau, acum, cucerirea Europei. Gurile Dunării erau poarta spre această catedrală a umanităţii. Aşa cum altădată ele au fost piatra de încercare a oştilor romane, punctul de mărire şi decădere al imperiului roman. Aşa cum ar fi în zilele noastre direcţia de înaintare, de contact cu Mediterana, pentru oştile imperialiste ruseşti.

De fapt expansiunea Rusiei comuniste de astăzi nu înseamnă nimic altceva decât aceeaşi sălbatecă tendinţă a

păgânătății asiatice de-a cuceri Cetatea Luminii, locul unde Dumnezeu a binevoit să se reveleze mai plenar în om.

Pe vremea lui Ștefan cel Mare, pericolul de moarte pentru cetatea creștină îl constituia Semiluna. Războinici, tari în credința lor, bine organizați, Turcii țintеau în dorul lor de expansiune Viena, Berlinul, Parisul. Dacă acest uriaș car de războiu, de groază și moarte, n'a strivit în năvalnica lui înaintare domurile evului mediu și pristolul sfânt de la Roma, faptul se datorește buturugii, *ciotului* românesc, ca să ne exprimăm în limbajul lui Mircea cel Bătrân. Intreg Aliotmanul s'a împiedicat de ciotul creștinătății românești și s'a răsturnat. N'a putut trece mai departe. Lovindu-se de domnii și oștile românești, în Muntenia și Moldova, Turcii au repurtat biruințe à la Pyrrhus și și-au consumat în atâta substanța războinică, încât atunci când au atins Viena pe la 1680, ei nu mai reprezentau decât umbra și amintirea puterii de altă dată și au putut fi ușor și definitiv respinși. Dar și aci, la Viena, fie notat în treacă, ciotul românesc a fost prezent întru apărarea lui Hristos. Voevozii Moldovei și Munteniei au continuat linia tradițională și creștină, au împlinit testamentul spiritual al lui Ștefan cel Mare: s'au dus să oprească păgânătatea, conștienți că-și îndeplinesc o supremă chemare, că-și apără la Viena propria țară.

Dar să ne întoarcem la Domnul Ștefan. El a însemnat o sinteză a creștinătății la acea vreme și o culme a conștiinței românești. Un munte de lumină al geniului nostru războinic. Imbrățișând cu tronul lui jumătate de veac, el a înscris în istoria și viața neamului nostru o epocă de glorie, la care mereu ne vom întoarce dacă vom vrea să trăim, să fim noi înșine, și să dăm lumii o împărăție românească de mare strălucire și rodnicie spirituală.

* * *

Se întâmplă să scriu aceste rânduri pe vaporul Skaubryn, în drum spre Europa, și e tocmai 2 Iulie, ziua morții Domnului Ștefan. Emoționat și cutremurat în inima mea, mă aplec asupra spațiului românesc și aud Buga dela Putna sunând: «Mii de clopote dau veste: Ștefan Vodă al Moldovei, Ștefan Vodă nu mai este»...

Ce jale trebuie să fi fost, cu adevărat, atunci, în toate plaiurile Moldovei, în toate sufletele!

Se împlinesc anul acesta 500 de ani dela urcarea lui pe tron. Jumătate de mileniu de destin românesc, clădit pe piatra de unghiu a credinței, vitejiei și înțelepciunii lui Ștefan cel Mare.

Azi, cu țara încălcată de alți păgâni, dușmanii lui Dumnezeu și creștinătății, cu neamul robit și amenințat cu genocidul, aniversarea aceasta ia, în spațiul românesc, forma unui uriaș dangăt de clopot. Dangăt de jale, de rugăciune, de moarte...

Trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu să ne dea din nou puterea de atleți ai crucii pentru a ne menține viața și a ne împlini destinul. Misiunea pe care El ne-a dat-o la porțile nopții asiatice, la poalele Rarăului.

* * *

Dacă stăm să răzvedim bine acea vreme, câștigăm convingerea că luptele lui Ștefan cel Mare cu Ungurii, Polonii, Tătarii și chiar cu Muntenii, n'au fost nimic altceva decât truda de a clădi o cetate puternică din care pe urmă să poată opri înaintarea turcească. Această inimă de împărat român n'a râvnit niciodată țara nimănui, n'a încălcat, decât pentru a se apăra și a împinge îndărăt. El și-a apărat numai nevoile și neamul. Și, în fața năvălirii musulmane la Dunăre, și-a dat seama că «de va cădea această poartă a Moldovei, va cădea toată creștinătatea și tot Apusul». De aceea, ascultând de porunca lui Dumnezeu, el și-a luat misiunea de apărător al cetății, ținând mereu contactul cu cerul prin rugăciune și prin ctitoriri de biserici și mănăstiri, după fiecare bătălie. Și Dumnezeu a învrednicit sceptrul lui de atletică putere, iar mintea lui de splendidă viziune, cuminecându-i inima în dragoste și neegalată înțelepciune. Timp de 50 de ani cerul Europei s'a răzimat de un stâlp de mijloc: *Moldova.*

Alți domni și căpitani de oști biruitoare și-au făcut columne de marmoră în aur. El și-a lăsat doar chipul zugrăvit pe-o copertă de Evangheliar: rugându-se în genunchi. Romanii când i-au învins pe Daci au sărbătorit și petrecut 150 de zile în șir. Moldovenii lui Ștefan cel Mare, după fiecare victorie (ca și după fiecare înfrângere) se adunau ca să clădească biserici, cărând și dăltuind piatră, cioplind altare și uși împărătești, zugrăvind icoane și turnând clopote.

Stând de vorbă cu cerul. O mare diferenţă în înţelegerea misiunii pe pământ, în cetirea semnelor istoriei, între noi şi alte popoare.

Papa, când a scris cuvintele «Atleta Christi», n'a exprimat decât o evidenţă, n'a dat curs decât unei nestăpânite admiraţii, dându-şi seama că neamul moldovenilor, dela marginea cetăţii creştine, a arătat încăodată adevăratul drum al biruinţei întru Hristos. Iar Dlugosz, cronicarul polon, când l-a numit *Prinţ*, pe Domnul Ştefan, demn să conducă bătălia tuturor popoarelor în contra Turcilor, n'a făcut decât să recunoască geniul de uriaşă forţă spirituală a voevodului nostru.

Ne-am plasat prin El la o răscruce a istoriei, de care vom fi mereu mândri. La care va trebui mereu să ne întoarcem, pentru a lua lumină, încurajare, putere.

Genial în organizarea socială (a creat o elită românească, vrednică să se menţină timp de patru secole) şi'n purtarea războaielor, el a transformat Moldova în Mănăstire, dedicând-o lui Dumnezeu, legând viaţa neamului de aci, cu legile sfinte ale cerului, garantându-i astfel eternitatea.

* * *

E uşor astăzi să ne dăm seama că respectând Testamentul lui, noi nu vom muri ca neam, prin oricâte încercări am mai trece.

Geniile recunosc geniile. Mihai Eminescu a slăvit în Domnul Ştefan cea mai înaltă culme de împlinire românească de dinaintea lui, arătând că pe plan social noi n'am avea nevoie să imităm maimuţăreşte, apusul, ci numai să continuăm, să desăvârşim ordinea socială înfăptuită în Moldova glorioasă dintre 1450 şi 1504. Iar când decăderea contemporană îi întuneca sufletul, Ipoteşteanul a invocat în *Doina* pe voevodul credinţei şi luminii noastre:

«Ştefane, Măria Ta,
Tu la Putna, nu mai sta...
Tu te'naltă din mormânt
Să te-aud din corn sunând,
Şi Moldova adunând...
De-i suna din corn odată»...

Recităm versurile Doinei, azi, şi'n lacrimile care ne inundă ochii se frânge strălucirea unei lumini de veşnicie. In inimă, Moldova ni se face cât lumea, şi coroana Domnului Ştefan acoperă tronul «împărăţiei lui Dumnezeu». Ea devine simbol sfânt, al spiritului care suferă, unul după altul, asalturile turbate ale satanismului materialist de totdeauna.

E uşor să ne dăm seama în ce constă măreţia Moldovei lui Ştefan cel Mare. Dar nu vom greşi niciodată dacă ne vom aminti, cu mare conştiinciozitate şi smerenie, jertfa de vieţi omeneşti pe care această apărare a lui Hristos a cerut-o. La Valea Albă Ştefan n'a ezitat să-şi arunce în foc toată elita şi întreaga oaste. Moldova i-a rămas, după această bătălie, literalmente decimată, pustiită. Şi totuşi, tocmai pentru faptul că n'a cruţat nimic, Dumnezeu i-a prefăcut înfrângerea în victorie.

După asemenea confruntare cu spiritul de jertfă întru apărarea unei credinţe, Turcii n'au mai ştiut ce să facă cu biruinţa repurtată. S'au întors, obosiţi şi zăpăciţi, acasă.

Forţele care conduc lumea nu sunt numai de ordin material. Ceeace vedem noi în istorie, e numai a treia parte a realităţii. Cine ştie să-şi asigure ajutorul lumii nevăzute, poate trânti la pământ forţe pământeşti cu mult mai numeroase decât ale sale. In faţa cantităţii materiale, contează, în luptă, calitatea jertfei.

Aceasta e lecţia splendidă pe care ne-a dat-o Ştefan cel Mare, Sfântul lui discurs din urmă.

Să ne întrebăm acum cinstit, cu smerenie, judecând la rece. E, oare, posibil, ca un neam care a trăit o asemenea culme de spirit, de împlinire în destin, să fie distrus, ori aruncat la periferia istoriei?

Stăm cu smerenie în faţa lui Dumnezeu şi spunem: *nu*. Atâta vreme cât nu vom uita testamentul vulturului dela Suceava, cât vom fi vrednici să auzim şi să înţelegem glasul care ne vine din mormântul dela Putna, şi vom împlini voia lui Dumnezeu, nu avem a ne teme de nimic. Jertfelnicia ne va ajuta să ieşim biruitori din toate încăerările cu duşmanii. Pentrucă noi suntem ostaşi ai luminii şi adevărului.

* * *

Dar istoria lui Ştefan cel Mare nu poate fi cuprinsă în cuvinte. Ea trebuie meditată îndelung, de fiecare minte şi

inimă de Român, până la confundare şi iluminare. Pentru a ajunge în contact cu sufletul Domnului Ştefan, e nevoie de-o adevărată inițiere. De-un pelerinaj continuu la locurile bătăliei lui, la altarele mănăstirilor pe care el le-a ridicat drept mulţămită lui Dumnezeu, la mormântul în care-i odihnesc osemintele.

Noi, generaţia legionară, ne-am împărtăşit din lumina lui Ştefan cel Mare, prin Căpitan. Mai mult decât orice profesor de istorie, Căpitanul a ştiut să ne predea istoria românească în mod nemijlocit, purtându-ne pe locurile sfinte, învăţându-ne să cerem, în ceasurile de nevoie şi restrişte, ajutorul celor morţi, să facem apel la spiritul marilor noştri străbuni, convingându-ne că ei stau mereu gata să ne ajute în lupta noastră pentru neam şi Dumnezeu, şi că ne pot fi isvor viu de îmbărbătare şi biruinţă, în toate încercările. Intru aceeaşi strădanie, de a atrage ocrotirea şi ajutorul strămoşilor în balanţa Legiunii, el a ţinut ca jurământul primilor legionari să fie depus pe ţărâna adusă depe toate locurile marilor noastre bătălii istorice, pe ţărâna sfinţită cu sângele soldaţilor noştri căzuţi vitejeşte în lupte. Obligaţi să poarte săcuşorul cu această ţărână la gât, ca pe cea mai înaltă distincţie, legionarii jură să-şi ţină inima deschisă în faţa poruncilor cari vin din adâncul istoriei şi pământului românesc. Să ne ajute Dumnezeu ca acest jurământ să nu fie întrerupt şi uitat niciodată.

* * *

Am pornit să vorbesc de Domnul Ştefan, poposind câteva momente pe culmea acestui munte de lumină care a fost Moldova în a doua jumătate a sec. al XV-lea, pentru a ajuta pe unii confraţi să învingă desnădejdea exilului de astăzi. Ii aud uneori vorbind negru de viitorul românesc şi m'ar durea mult să ştiu că atitudinea lor vine din necunoaşterea istoriei, din lipsa contactului direct cu jertfelnicia şi gloria străbunilor noştri. Lumina dela Putna ne învaţă că neamul nostru nu poate muri. Să luăm seama să nu murim noi, lăsându-ne disperării, neajutându-l, trădându-l. Pentrucă de vom face aşa, în ciuda acestor formidabile evidenţe, vom muri moartea cea fără înviere.

III

LUCEAFĂRUL

Acest de-al treilea moment al afirmării româneşti în eternitate, în ciuda pesimismului pe care unii critici şi interpreţi l-au cetit în opera lui Mihai Eminescu, aduce atâta lumină spirituală şi o atât de evidentă biruinţă pe seama neamului nostru, încât esenţa gândirii şi simţirii eminesciene se suprapune cu însăşi geniul în definiţia lui pură şi ctitoreşte frunte de cer românismului de totdeauna.

Frânt de timpuriu în ceea ce numim noi viaţa pământeană, maturitatea creaţiei sale poetice, înţelepciunea gândului său politic şi incandescenţa dragostei sale de neam şi ţară, îl vădesc de-o esenţă cu adevărul revelat şi-l plasează în panteonul neamului pe treptele cele mai înalte ale riscului spiritual, în drama umană a luminii şi a regăsirii Divine.

Prin Mihai Eminescu noi ne-am validat în faţa minţii cosmice. Unul dintre noi a avut comunicare directă între mintea sa şi nesfârşitul Divin, nesfârşit căruia îi place să se'ntruchipeze'n poezie, în gândirea înţeleaptă, în eroismul social, naţional şi politic, şi să'nveşnicească geografia şi istoria neamurilor cu superbe dimensiuni verticale. Şi datorită lui, ne-am mântuit şi înveşnicit şi noi. Tot ce s'a creat genial între 1850 şi 1950 în neamul nostru e, pe linia mare, deschisă de Eminescu: folclor, artă servită cu jertfelnicie, şi cu tot fanatismul şi desnădejdea ce reies din exilul nostru în lume, naţionalismul în tot ce are el mai nobil ca gândire şi mai eroic şi creator pe plan politic şi social, şi filosofia trăirii şi libertăţii interioare, a comuniunii cu întregul, cu lumina mistică şi prestigiile inimii care se botează în flăcările cunoaşterii şi'n raiul liniştii şi tăcerii Divine,

totul a fost continuat și potențat în limitele trasate de el. Spațiul mioritic al lui Lucian Blaga răspunde undeva'n Doina și'n Scrisoarea a treia. Curentul *Gândirii* pornește de undeva din articolele lui politice și se revarsă, după distanțe colosale în câmpul ortodoxiei românești, din nou, în sferele de foc ale Ipoteșteanului, întregind icoana de peste veac a neamului.

E într'adevăr, în poezia eminesciană, ca și-n gândirea lui politică, un spațiu atât de magnific, o lumină atât de densă și mântuitoare, încât studierea lui intensă e mai mult decât o datorie pentru orice suflet român de-acum încolo. E o condiție a învierii și a eliberării interioare. Contactul îndelung și profund cu *apa vie*, de gândire și simțire a acelui pe care-l numim *Luceafărul*, e *poarta de aur* a cerului Orice firimitură din el, e un univers în sine. Un vers, ori de unde l-am lua, deschide ferești largi spre eternitate. Inima cuprinsă'n dangătul de jale al plângerii eminesciene ne redă conștiința raiului și ne miruie fruntea cu nemurire. Iar mesagiul gândirii și al luptei sale politice, ne inițiază întru neam. Străbunii, la cutremurătoarea lui chemare de corn, se mută'n noi, ca să fie mai prezenți și mai vii, ca să ia parte cu noi în furtuni și'n logodirea cu moartea. Iar munții, codrii, plaiurile și apele țării, își înalță crestele, își înfig rădăcinile, își leagănă holdele, și-și adâncesc albiile, în noi, în imensitatea bulgărului pe care-l purtăm întru plinirea voii lui Dumnezeu.

Personal, am fost poate de-o sensibilitate mai vădită, când, cetindu-l, am simțit că Eminescu mă judecă, mă învață a fi și a muri, și mă schimbă la față. Unele locuri din poemele lui cum e catrenul:

«*Mai departe, mai departe,*
Mai încet, tot mai încet,
Sufletul nemângăiet.
Indulcind cu dor de moarte»,

ori versurile:

«*Si se duc pe rând, pe rând,*
Zarea lumii'ntunecând»...,

au avut totdeauna pentru mine o incantație de dincolo de orice descripție. Dorul de moarte, chemarea liniștii de veci,

confundarea lutului de aici cu veșnicia, undeva pe zarea sufletului nemângâiet, deoarece acesta e ars de setea de absolut, de bucuria întregului, au găsit în mine ecouri atât de largi, atât de tulburătoare, încât îngenuncherea mea a trecut dincolo de ceeace numim în deobște artă, mult mai departe, în rugăciune și'n împărtășirea din cuvântul biblic, din Lumină. La fel, și cu «zarea lumii», întunecată de fluturarea aripilor, de cârdurile păsărilor pornite toamna spre țări mai calde, în timp ce codrul se leagănă bătut de ploaie și de vânt, cu crengile la pământ. Lumea'*ntunecată* s'a întins în conștiința mea mult mai departe decât zarea românească, într'un timp, altul decât cel al calendarului nostru, bătând marginile de foc ale altor mii și mii de sori, și provocând în mine o transcendere, o posibilitate de evadare, de întâlnire față'n față cu natura Divinului omenesc, atât de puternice încât ritmul din poem, acoperindu-se cu un nou univers, revelat de infinitul inimii aprinse și al gândirii intuitive, m'a ajutat să-mi regăsesc centrul, să mă știu, să mă simt vindecat de toate rănile foamei și ale batjocurii omenești, și să pornesc curajos pe drumurile românești ale afirmării, ale creației și plinirii, în toate domeniile. Pe drumurile legionare, deschise, întru românism, cu târnăcopul unei nemaipomenite puteri de credință și de jertfelnicie, de către Căpitan și Moța.

Dar, să nu vorbesc numai de mine. Eminescu ne cuprinde pe toți. Cine nu s'a întors, din Scrisoarea a treia, mai român decât a fost? Cine, ascultându-l pe Mircea cel Bătrân, n'a venit acasă, în timpul său, hotărît să-și apere mai dârz și mai jertfelnic, moșia, nevoile și neamul? Care din noi sau din cei de mâne, cetindu-l pe Eminescu, în limbile străine, și comparându-l cu marile genii ale altor neamuri, nu se va simți mândru că e român? Și intuindu-i culmile pe care s'a măsurat cu zările de foc ale experienței interioare, care din fiii neamului nostru de mâne nu se vor simți vindecați de pesimisme și de toate complexele de inferioritate?

Ceeace a putut fi *pesimism* pentru generația lui Maiorescu și pentru cei de la 1900, n'a fost în fond decât că dimensiunea eminesciană era prea mare, insuportabilă. Un revers. Maiorescu a spus amărît că n'a ținut osul lui Eminescu (gândindu-se poate și la cel al neamului), dar adevărul e că osul generației de atunci, neavând perspectivele și distanța necesară, nu ținea el la tensiunile înalte și

la incadescențele eminesciene. Lumina prea puternică orbește, pare întunerec. Zările de foc consumă și nimicesc. Luceafărul venia cu atâta atotcuprindere și cu o vibrație așa de uriașă, încât dela răscrucea nervilor lui sfărmați, nu putea nimeni înțelege dialogul cu Dumnezeu: «atâta foc, atâta aur, în inimi tu ne-ai pus»! Nu putea nimeni depăși durerea proprie, pentru a se prosterna, cu desnădejde, în fața majestății eterne și a setei de repaos, dacă nu, măcar cu bucurie și jertfelnică dăruire în fața acestui splendid jurământ al condiției și luptei pământene: «Toate-s praf, lumea-i cum este și ca dânsa suntem noi».

Generația noastră însă, de sub presiuni de trăiri și dureri mult mai mari, dela răscruci de istorie mult mai grăitoare, a putut să-l vadă pe Ipoteștean urcând zarea eternității românești, metaforizat în *Luceafăr*. Astru care privește, totuși cu intensă grijă, la felul cum ne petrecem noi norocul, și cum ne *petrece* norocul pe noi îngenunchind cu noi, scăpărând în cremenea luptei și ridicându-se, odată cu răsmerițele noastre de faptă, gând și credință, tot mai sus, pe bolta nesfârșită a vieții ce nu cunoaște oprire și moarte.

Pentru generația legionară Eminescu a devenit biblie de *artă* și *naționalism*. Frazele articolelor din Timpul au găsit în noi răsunet de goarnă și ne-au obligat la legăminte testamentare, la revizuirea coordonatelor de conștiință și la însăși schimbarea radicală a vieții, a atitudinii față de mediul înconjurător, față de fericire și moarte, și, în cele din urmă, la restructurarea a ceeace s'a numit concepție despre lume și viață: *Weltanschauung*. El ne-a dat un Weltanschauung românesc, pe care Căpitanul a vrut să-l împlinească într'o profundă trăire mistică, pe plan individual și național, crescând pe meridianele doctrinei lui un român erou, capabil de înaltă creație și dăruire întru neam, țintind binele, frumosul și adevărul, și interpretând istoria drept o desfășurare a voinței Divine.

In general, se crede (cel puțin așa țin să afirme unele religii) că omul, ca individ (nu ca specie), se poate mântui căutând un raport direct cu Dumnezeu. Cultivând un dialog interior cu întregul, ademenind lumina în plaiurile de întunerec ale inimii. Dar, misticii, deci, tocmai aceia cari au trăit *lumina dinlăuntru*, stau mărturie că noi ne mântuim numai odată cu neamul din care facem parte, și, în cele din urmă, vom învia odată cu omenirea (împreună cu toate neamurile) la judecata de-a-poi. Poartă obligată a

mântuirii e deci neamul, viața socială, grija de *cetate* și jertfa pentru mărirea și mântuirea ei. Egoismul religios, individualismul feroce, oricât de moral și însetat de cer, nu înseamnă decât o treaptă a mântuirii. Vâltorile luminii interioare ne scot din găoacea individualismului, din propria singurătate, și ne aruncă în singurătatea mulțimilor de același sânge și destin cu noi, în sbaterile lor uriașe, în epocile de istorie și de cultură, pe care ele le crează pentru a înfrumuseța fața lumii și a continua sfânta trudă a lui Dumnezeu din cele șapte zile de început. Și învățătura pe care ne-o aduce Mihai Eminescu e tocmai aceasta: *nu există mântuire în afara neamului*. De aceea, la el arta se confundă cu politica, filosofia cu religia, rostind acelaș nume majestos pe care-l îndrăznește și rugăciunea cea mai curată și umilă: Dumnezeu.

Ne-a trebuit poate acest exil, cu toate nădejdile și desamăgirile, toate ororile și splendorile lui, ca să vedem mai bine, mai detașat, adevărul mesagiului eminescian. Ieri versurile: «Cine-a îndrăgit străinii, mânca-i-ar inima cânii», puteau părea unora dintre noi, drept șovinism și exagerare, derogare dela umanitate și contrazicere a poruncilor aduse de Mântuitorul. Azi însă, dupace am văzut și suferit pe propria carne ceeace fac, în viața lor de toate zilele, tocmai neamurile care predică umanitarismul și cosmopolitismul, și mai ales dupăce ne dăm seama că răul din omenire (decăderea morală și exploatarea omului de către om) se datorește tocmai perversității de a ataca legile naționalismului în exterior și a le aplica cu habotnicie și suprem egoism *acasă*. calea spre înțelegerea mărturisirilor și profețiilor dela Timpul, ni-i mult mai deschisă. Iar versurile citate mai sus, nu ne par deloc neomenoase și rănind adevărul. Ci din contră, ele pun blestem pe cei ce calcă lumina'n picioare, pentrucă străinismul se confundă, pe planul mare, cu păcatul, cu introducerea microbilor ucigători în organismele sănătoase. Si cine favorizează pe străin, trădează sănătatea, lumina. Il batjocorește pe Dumnezeu. Ii aruncă cu noroiu și întunerec în obraz.

Cred, azi, nestrămutat că Eminescu va crește pe cerul destinului românesc în raport direct proporțional cu numărul deceniilor și secolelor. Și vreau să se știe: neamurile cari fac atâta caz de umanitate și ne acuză pe noi de huliganism când îndrăsnim să ne scuturăm gâtul din jugul străin, merg la ele acasă, în sânul comunității lor sociale,

spirituale și politice, tocmai pe adevărurile formulate și sfințite de tatăl poeziei românești. Pe legile ordinei naturale. Pe poruncile ethosului național.

Tot ce ni s'a spus de către Dimineața și Adevărul la noi acasă, e minciună sfruntată. Neamul care a țipat umanitatea, cu obrăznicie de măscărici, la toate răscrucile planetei, și-a întemeiat acum o *Patrie*. Israelul. Ovreii care nu l-au scos pe Eminescu din *nebunul* și *huliganul gândirii*, îi aplică acum doctrina în pământul Palestinei.

Ce vom face noi? Vom asculta de cutare Nuhăm, bolborosind fraze șiret ticluite «ce din coadă au să sune», ori ne vom pune, credincioși, fruntea sub patrafirul marelui patriarh al gândirii românești de totdeauna și vom purta neînfricați, precum strămoșii noștri traci, steagurile măririi românești, peste prigoane și morminte, spre un Rarău al unei sfinte noastre împliniri.

Răspunsul e clar și e în inima tuturor acelora care-și zic Români. Si cu asta suntem pe-o linie atât de formidabilă, cu atâta acoperire în aur la băncile adevărului, încât nu trebuie să ne mai fie teamă decât de păcatul și lașitatea din noi și de Dumnezeu care s'ar putea supăra dacă n'am înțelege și urma chemarea și testamentul politic și spiritual al lui Eminescu.

E atât de complet Eminescu în gândirea sa, atât de profetic rotunjit în verb, încât nimic nu i-a scăpat din problemele ce se pun astăzi. El a preamărit conservaționismul și linia curată a tradițiilor românești, în fața invaziei străine și formelor politice și sociale de import. Și a spus un cuvânt stătător pentru spiritul românesc, voevodal, apropiindu-se foarte mult de ceeace a însemnat, pentru generația legionară, *Căpitănia*. Undeva, el vede chiar generația noastră par'că urcând Golgota cutremurătoarelor ei jertfe (citez din memorie): «vor veni alte mâni mai pure să ridice steagurile măririi românești spre culmi de glorie, spre luceafărul tainei de pestea veac. Și totuși maturitatea gândirii lui n'a admis dictatura, tirania. El n'a putut vedea neamurile la discreția unei singure voințe. Intre tiran, pe care neamurile l-au doborît totdeauna cu preț de cutremurătoare însângerări, și'ntre democrația coruptă, bazată numai pe elecțiune, el a văzut o cale de mijloc, a selecțiunii și a reprezentării populare. Exact ceeace Căpitanul îndrăznia să definească prin *ecumenicitatea națională*.

Dar să ne'ntoarcem la rostul acestei confruntări cu Luceafărul pe planul exilului. Si nu numai în exilul de acum. Ci și'n altele care ar putea urma, pentru a încerca și căli pe cei de mâne. Ci și'n orice fel de altă robie și nenorocire ce s'ar putea abate asupra neamului nostru, Eminescu e unul din marii noștri morți, străbunul pentru care moartea a însemnat înviere, și al cărui cuvânt ne e astăzi (și ne va fi cu atât mai mult mâne), *pânea noastră cea de toate zilele*. Bând din isvoarele lui de apă vie, chiar dacă aceste isvoare sunt acolo, unde munții pericolelor se ciocnesc coamă'n coamă, nu vom fi doborîți niciodată de sete. Si mâncând pânea lui frământată cu lacrimi și dospită cu dor, coaptă pe vatra dogorâtoare a destinului românesc, nu vom ajunge niciodată atât de flămânzi încât să cădem pe drum, sau să întindem mâna la blidul de linte oferit de străin, drept preț pentru neluptă și trădare.

Prezența eminesciană în neamul nostru, în secolul nostru și'n noi, ne salvează din toate neputințele, ne admonestează demisiile, și ne obligă la mers înainte, la afirmație și jertfă. Căci nu este jertfă mai mare decât aceea de a te sfărma pe tine pentru frați, de a-ți ucide mecanismul propriei tale minți, prin aventurarea în zările de foc ale inimii și eternității. Prin jocul riscat de-a *uitarea* și *pierderea proprie* în infinitul și majestatea minții cosmice.

Spune Rilke undeva, că acolo unde se mântuie unul dintre noi, se mântuie și secolul și lumea. Cum ne-ar mai putea fi frica de neant, după victoria lui Bădia Mihai? Si cine ar putea visa victorie mai mare ca a lui?

In fond el ne-a învățat, în mod definitiv, că nu se poate muri. «N'am crezut că voiu putea să'nvăț a muri vreodată», vrea, precis, să'nsemne că el a învățat a muri cufundându-se în abisurile infinite ale inimii și că știind muri, ni-i dat a birui moartea, a-i rupe ghiarele și colții. De asta trăim și facem experiența în lume: ca să'nvățăm a muri, ca să nu murim, murind. Ca să «trecem» conștienți și vii, continuând procesul gândirii, miracolul conștiinței.

Jertfa numai pe slăbănogi îi îngrozește și-i întunecă. Isus n'a fost înfrânt prin urcarea pe cruce. Spiritul lui Eminescu n'a fost dat ca să desmoștenească sfântul său mesagiu, n'a putut desfigura fața adevărului.

Eminescu înseamnă o mântuire. Și așa fiind, spațiul spiritual al neamului românesc s'a cuminecat din această mântuire. Trăește și înflorește din ea, însumând-o altor

culmi, altor «treziri», altor crucificări, altor stingeri luminoase.

Nu-i nici locul aicea, şi n'am nici timpul, să vorbesc de Luceafăr aşa cum aş fi vrut. Ce mă interesează e numai punerea faţă'n faţă: *a noastră cu el*. Pentru a judeca aspru şi drept, dacă mai e îndreptăţită desnădejdea care uneori ne întunecă sufletele şi ne paralizează puterea de luptă şi jertfă. Cred că după evidenţa atât de strălucitoare a împlinirii lui, plângerile noastre nu mai rezistă, ne condamnă la ridicol şi neseriozitate. Glasul lui vine spre noi de unde vin tainele tainelor şi ne îndeamnă, spre înainte, spre creasta muntelui.

Ca să putem duce mai bine lupta întru neam, să nu uităm nici tehnica inimii nici împrospătarea de fiecare zi la sursă. Insula lui Euthanasius nu e în nuvela lui, numai o găselniţă literară. Ea e un archetip uman al centrului. Ca şi împărăţia lui Dumnezeu, insula poate fi găsită numai în noi. In inima şi'n conştiinţa noastră. Şi ea presupune acceptarea sărăciei şi smereniei, ascultarea tăcerilor cari ne revelează muzica infinitului şi rugăciunea împăcată cu simplitatea şi pacea din natură. Noi suntem insula, dar ne înconjoară oceanul. Şi numai având conştiinţa reală a oceanului suntem cu adevărat insulă.

Mulţi au ajuns la desnădejde în acest exil şi stau pe marginea drumului şi plâng, dar, mai rău, au intrat în solda străinilor şi o duşmanilor noştri de moarte, tocmai fiindcă nu-l cunosc pe Eminescu, sub acest aspect al *insulei*, deşi ştiu poeziile şi articolele politice aproape pe de rost.

Poate *da*, în luptă şi'n viaţă, numai cel ce are. Şi pentru a avea, pentru a ne ţine bateria spiritului mereu încărcată, e nevoie de contactul permanent, clipă de clipă, zi de zi, cu adâncurile inimii, cu tăcerea şi pacea depe *insulă*, pe care furtunile oceanului nu le scot din sărbătoarea lor minunată, din efectul lor mântuitor.

Vorbesc, mai puţin pentru cei de azi. De sub lespedea pusă pe piepturile noastre de «conspiraţia tăcerii», de internaţionalele jidovite şi masonizate, va fi greu ca această carte să vadă, degrabă, lumina tiparului şi să ajungă sub ochii căutători de adevăr ai contemporanilor mei. Voi, cei de mâne, însă, dupăce mânile mele nu vor mai fi capabile să poarte şi să înflăcăreze peniţa, vă veţi întâlni poate cu aceste certitudini şi sfinte jurăminte ale mele. Si veţi ceti şi veţi judeca. Să nu rămâneţi nicicând descoperiţi în lupte.

Nu daţi tot ce aveţi în inimă. Si mai ales nu pretindeţi a da ce nu aveţi. Adesea suntem ispitiţi, în baza unei afurisite inepţii, să facem gălăgie în numele golului din noi. Nu uitaţi că Isus Hristos ne-a în văţat să zicem «Tatăl Nostru» zilnic, şi chiar de mai multe ori pe zi. Şi ce e rugăciunea domnească decât reîncărcarea bateriei interioare, decât pelerinajul la sursă şi adăparea repetată, zi de zi, continuă?

Ni fiţi luptători fără să vă fi adoptat şi perfecţionat o tehnică o contactului cu Dumnezeu. Un fel de meditaţie zilnică. O contactare a infinitului, cu ajutorul inimii smerite. Tineţi mereu cumpăna dreaptă între câmpul de bătălie al neamului şi'ntre insulă. Odată pe zi retrageţi-vă într'un colţ al tăcerii, al meditaţiei şi contemplaţiei interioare. Invăţaţi ritmul larg al respiraţiei plantelor şi stelelor. Nu rămâneţi în respiraţia grăbită a fricii sau urii. Luaţi-vă zalele răbdării şi păcii interioare. Rugaţi-vă inainte de a porunci sau a da sfaturi altora. Nu intraţi în destinul colectiv fără să vă fi găsit pe voi, fără să ştiţi cum să tineţi luminile dinlăuntru aprinse.

Există sute de metode şi tehnici în acest scop. Studiindu-l pe Eminescu, oricine poate vedea clar tot ce vreau eu să exprim.

Rostul acestor rânduri de îndemn, din preajma Luceafărului, e numai să înfigă câteva jaloane de certitudine în veacul nostru desmăţat şi desorientat, în exilul nostru exploatat de toţi şi înţeles numai foarte puţin, în sufletele noastre chinuite şi adesea părăsite de credinţă.

Două slogane critice au întunecat opera lui Eminescu multă vreme: pesimismul şi ateismul. Despre acuza de *pesimism*, nici nu vreau să mai amintesc, deoarece nu este optimism mai real, nici în inima omului şi nici în veac, decât recunoaşterea destinului superior al neamului, întru care suntem chemaţi să credem, să luptăm, să jertfim, să biruim. Şi Eminescu în lumina măreaţă a neamului a crescut şi s'a împlinit.

Dar *ateismul*, s'ar părea că are oarecare justificare în câteva fraze izolate măcar, dacă nu în toată opera lui, privită sub aspectul întregului, de concepţie filosofică, despre lume şi viaţă.

«Pe palida-ţi frunte, nu-i scris Dumnezeu». Nu. Dar *El* e scris undeva mai în adânc. Nivelul întâlnirii cu Dumnezeu e inima. Fruntea e un nivel. Unul mai valabil, e cel al gândirii cu inima. Unde simţirea dublează gândul şi deschide

larg ferestrele intuiţiei. Dar, în afară, de această posibilă interpretare, autorul *Melancoliei*, spune în altă parte clar: «Fără eu, nu există Dumnezeu». Si exegeza acestei afirmaţii n'a fost făcută încă în toate implicaţiile şi consecinţele ei. Dumnezeu se revelează şi-şi plineşte lumina în *eu*. Problema noastră e eul. Dar acesta e greu de găsit. El presupune naşterea din nou, ajungerea pe insulă. Si pentru naşterea din nou, condiţiile sunt grele. Si dacă ajungerea la *centru*, la isvoare, e grea, atunci, e bine să se ştie, că menţinerea contactului cu isvoarele e şi mai grea. Cine e pe culme, cade în prăpastie mult mai uşor, decât cel din vale. Si căderea de sus înseamnă distrugere. Pentru a fi *eu*, e nevoie de rugăciunea perpetuă, fără încetare. Altfel, eul ni se'nstrăinează. Şi *fără eu*, nu există Dumnezeu. Nu e vorba aci de existenţa lui Dumnezeu în sine. Care-i nebunul, să discute acest lucru? Ci de coborîrea lui Dumnezeu în *eu*, de prezenţa lui vie, de ajutorul divin la tot pasul, de sfinţirea vorbei, şi de rodul pe care ni-l vrem faptelor, de învierea spre care trecem pe sub pietrele apăsătoare ale mormântului.

Eminescu a grăit cu Dumnezeu în inimă. In inima care i s'a deschis spre zările de foc şi l-a scrumit.

Iată, dece cred, total, în piscul de lumină al lui, în istoria românească. Si dece cred că acest pisc ne poate mângâia, certa, îndemna şi arăta calea spre mâne. Urmaşi ai fenomenului eminescian, nu mai avem dreptul să ne îndoim, nici să desnădăjduim, nici să ne facem vânt cu pălăria negaţiilor, nici să demisionăm.

Pe drumul lui Eminescu mergem spre altarul neamului şi spre Dumnezeu. Ne clădim urcuşul spre cer. Care neam n'ar fi mândru de fruntea, cât bolta cerească, a geniului lui? Cine dintre noi n'ar vrea să biruie ca el şi să fie cinstit ca el, crescând ca un stejar al gloriei cu mii de rădăcini în pământul adevărului şi ridicându-şi coroana în azurul eternităţii?

E neamul nostru condamnat a-istoriei? Cine s'o creadă după ce se cumineca din vinul şi anafora eonului eminescian?

IV

UNIREA CEA MARE (1918)

De câte ori mi-i dat să vorbesc despre Unirea cea Mare din 1918, îmi aduc aminte de-un Zece Mai al copilăriei, în care am avut într'un fel ciudat, mistic, viziunea neamului. Eram la şcoala primară, într'antâia. Dimineaţa, toată şcoala şi tot satul, într'o atmosferă de mare solemnitate, am sădit în curtea şcolii, pomul unirii. Aşa s'a gândit Domnul Gheorghe, directorul şcolii, că e bine ca pomul unirii să fie *roditor*. Am sădit un măr domnesc. Cu roada pela Sfântul Ilie. Când preotul a gătat slujba, stropind cu aghiasmă pomul, ograda şi pe noi, Domnul Gheorghe ne-a vorbit despre unirea cea mare. *Unirea de veci*, îi zicea el. «De-acum, că ne-am găsit toţi fraţii acelaşi loc sub soare, la sânul aceleiaşi Patrii, oricâţi duşmani ar veni să ne încalce pământul, în inimile noastre icoana ei de lumină nu va putea fi întunecată niciodată. Mormintele celor cari au căzut pentru sfânta unire, ne stau mărturie în faţa istoriei şi a lui Dumnezeu, că noi ne-am tencuit pietrele de hotar cu sânge...» Şi cum povestea el cum a trecut Molniţa în 1915, ca să se facă voluntar în România liberă şi să lupte apoi pentru eliberarea Bucovinei şi a Ardealului, în armata românească, pomenind locuri de aprige bătălii şi nume de camarazi cărora moartea le-a sărutat fruntea, mi-aduc aminte că toată mulţimea de faţă plângea. Ceva, venind mai din adânc decât cuvintele lui, topise răceala şi distanţele, şi dăduse laoparte lutul zilei depe isvoarele calde şi binefăcătoare ale lacrimilor. Era în acel ceas, în jurul pomului unirii, un fior şi o bucurie udată'n lacrimi, cum mai văzusem numai când a intrat pentru prima dată armata română în sat.

Oamenii cuprinşi de-o stranie frenezie, îşi aruncau pălăriile în aer strigând: «Veniţi, măi, c'o'ntrat România la noi!». Iar femeile plângeau cu hohote şi-şi ştergeau lacrimile cu tulpanele. Şi lacrimile lor nu exprimau numai durere. Printre ele, se urca spre cerul inimii lor, în mintea tuturora, soarele împlinirii şi al bucuriei. Biruise *Dreptatea Românească.* Ca la sunetul unei trâmbiţe de Arhanghel, toată suflarea românească ştia o lege, un adevăr sfânt, pe care numai puţini îl pot rosti în cuvânt: chemarea neamului. Măreţia adevărului naţional. Eternitatea destinului românesc.

Dumnezeu trimitea în acele clipe, lângă un măr care avea să fie simbolul unirii la noi în Stăneşti, o lumină bună, vindecătoare de răni şi desnădejdi, de umilinţe şi neputinţe. Şi inima mea de copil, imens clopot de aramă, multiplica glasul ce venia din morminte şi din trecătorile munţilor, pe unde batalioanele române au trecut Carpaţii, şi-mi împărtăşia o ştire pe care n'o avusem până atunci, pe care de-atuncea niciodată n'am mai putut-o uita şi pe care, cred, nici ţărâna mormântului nu mi-o va putea acoperi. Inima mea intrase cu bătaia ei slabă în ritmul uriaş, splendid, numai lumină şi cântec, al inimii neamului. Vedeam până departe, câmpuri cu morţi înviind, luându-şi armele şi defilând, şi undeva, în pragul zării albastre, alte cârduri tinere, luându-le armele şi steagurile din mâni, şi continuând urcuşul pe munţii luminii. Prins ca'ntr'un şivoi al minunii şi al visării, nu mai eram într'un sat, ci'n largul ţării, şi mânile mele scriau pe cer cu mii de zori un nume prea sfânt: *România.*

Dar oricât aş încerca să descriu emoţiile şi viziunea acelei dimineţi, îmi dau seama că miezul acelei vâltori de lumină e inexprimabil. Cuvintele şi frazele îl risipesc, în loc să-l împărtăşească. Spunea un mistic apusean că fiecare om, oricât de refractar luminii, măcar odată în viaţă e împins de destin în largul veşniciei, dincolo de graniţele vieţii de rând, pământene. Ca la lumina unui fulger, ne pomenim undeva şi cândva, dincolo de noi înşine, într'o împărăţie care ne uimeşte şi ne face să uităm decenii întregi de necaz şi temniţă, scoţând un imens chiot de bucurie, un magnific *da* în faţa vieţii ca atare. Aşa s'a întâmplat în acea dimineaţă de Zece Mai şi cu mine. Am trecut dincolo. Intr'o dimensiune mult mai cuprinzătoare a condiţiei omeneşti, a conştiinţei. Şi starea aceea de *ştire* s'a prelungit şi potenţat până târziu spre seară, când m'am întors desfermecat, desamăgit, îndurerat, neîndemânatec, pe pământ, între fraţi şi lucruri, rănindu-mă de praguri, de colţul vetrei, ca şi cum n'aş mai fi fost de decenii în casa părintească, parc'aş fi venit dintr'o îndelungată înstrăinare.

După amiază trebuia să ducem cununi la ţintirim, la mormântul eroilor. Acasă n'am găsit pe nimeni să-mi dea de mâncare. Mama, se vede, plecase dela sfinţirea *mărului* drept în ţarină, la lucru. M'am pierdut prin fâneţe şi'n pădure după flori şi crengi de stejar şi brad şi, pela orele două, eram în cârd cu ceilalţi şcolari, purtând, arceşte, cununa grea, pe care aveam s'o pun pe crucea dela mormântul eroilor (în mintea mea, asta însemna: crucea tatei). Şi ceeace a încoronat pentru mine acea zi însorită şi caldă, plină de flori şi cântec, a fost ideea învăţătorilor de a ne duce la ţintirimul cel vechiu. Printre merii, perii, prunii şi cireşii bătrâni (la noi se pune la căpătâiul fiecărui mormânt un pom roditor), am găsit morminte vechi, prăbuşite, acoperite de iarba înaltă, cu crucile putrede, aplecate, căzute. Şi'n mijloc, undeva între cruci, o stranie frumuseţe, care însemna locul unde a stat biserica veche şi altarul, altădată.

— Vedeţi? A început Dl. Gheorghe, cu glasul lui puternic, dar totuşi înduioşător şi cu accent de amintire şi poveste, aicea împrejurul crucilor acestora a fost odată satul nostru, vatra strămoşilor. Locurile pe care le numim azi Lanul vechiu şi Dumbrava, au fost odată sat. Dar în luptă cu duşmanii cotropitori, acum câteva sute de ani, satul şi biserica au ars, şi străbunii noştri s'au mutat mai în afund, în codru, pe locurile unde e Stăneştiu acuma»...

Noi îl ascultam vrăjiţi, aşezaţi pe margini de morminte, în iarbă, şi vor fi trecut multe ceasuri până ce el ne-a depănat povestea moşilor noştri, alunecând pe nesimţite în istoria neamului întreg, ducându-ne până departe la Mărăşeşti şi Valea Albă desfiinţând veacurile şi înviindu-ne vremile de glorie ale lui Ştefan cel Mare şi cutremurătoarea jertfă dela Sarmisegetuza, arătând cum Dumnezeu ne-a pus în calea răutăţilor, ca să-i apărăm lumina şi credinţa.

Era atâta pace în cimitir şi atâta lumină, încât după imensa deschidere *interioară*, pe care o trăisem lângă pomul unirii, nu mi-a trebuit mult ca să mă pierd total într'o stare de şi mai adâncă visare, fără gând, numai simţire incandescentă şi comuniune cu morţii şi cu viii, deodată, cu sufletul neamului de peste veac. Cu acea realitate supe-

rioară pe care, în termeni normali, n'o putem cunoaşte, pe care de cele mai multe ori, suntem înclinaţi s'o negăm, deoarece ea ne incomodează poftele mărunte, mobilizându-ne pentru eforturi ce ne depăşesc, întru jertfe care numai prin frângerea trupească pot fi împlinite.

Eram una cu iarba, cu mormintele, cu văzduhul albastru şi cu soarele. Cu istoria vie din povestirea D-lui Gheorghe şi cu tot neamul care nu mai era în afară, ci numai în mine, în atotcuprinderea aceea care mă maturiza şi-mi cerea legăminte. Stam undeva pe-o geană a *firii*, unde numai rareori am mai fost de-atunci, şi vorbeam cu cineva care mă ţinea'n palme şi-mi lămurea lucrurile, oamenii, războaiele şi veacurile, mănăstirile şi stelele, altfel decât ştia mintea mea de până atunci să le măsoare, să le judece, să le preţuiască. La un moment dat, mi-aduc aminte că tot farmecul din mine şi lumina din jur s'au topit într'un şivoiu fierbinte de lacrimi. Un plâns care-mi făcea bine. Şi printre lacrimi, din adâncul unei nespuse bucurii, am depus legăminte întru neam, care nu m'au părăsit de-atunci niciodată. Care mi-au ieşit în faţă şi m'au certat amarnic, oridecâteori, sub presiunea păcătoasă a cărnii şi a fricii, am încercat să demisionez, să dezertez. Clipa aceea din cimitir, ca o icoană sfântă, aureolată de lumină aurie, mi-a apărut, mereu, la toate răscrucile grele, în vis, ca şi'n trezie, şi m'a ridicat din noroiu, întorcându-mă pe calea cea dreaptă, învăţându-mă că nu interesează decâteori cazi, ci numai dacă te ridici din fiecare cădere, şi mai ales dacă te ridici şi din cea din urmă cădere, pentru a-ţi primi *crucea*.

Când i-a pus pe ceilalţi în cârd, pentru întoarcere acasă, Dl. Gheorghe a trebuit să vină de două ori pentru a mă rupe de lângă piatra aceea neagră şi strălucitoare care-mi lua ochii. Jurământul pe care-l depuneam, lângă sufletul viu al strămoşilor, era simplu şi mare: «*Mă voiu sbate toată viaţa să fiu vrednic de numele şi gloria strămoşilor şi voiu îngenunchia la Dumnezeu, ca şi ei, pentru a-i cere ocrotirea şi ajutorul. Voiu lupta şi voiu primi moartea...*».

In praful drumului, ţinând pas cu ceilalţi, călcam par'că din cer. Tăceam. Inima mea simţea că vorbele profanează. Timpul dispăruse din mine. Şi spaţiul era al meu, cuprins între graniţele minţii mele, întregindu-mă. Scoborîrea pe pământ a fost dureroasă. Nu e locul s'o descriu aici.

* * *

Ceeace s'a întâmplat cu mine în acea zi, se va fi întâmplat de bună seamă cu atâţia alţii din generaţiile înaintaşe şi din generaţia mea (din generaţia legionară) care şi-au consumat viaţa în aceeaşi sfântă flacără a dragostei de neam şi ţară; cu atâţia alţii în faţa cărora eu nu mă pot arăta decât umilit şi socotindu-mă nevrednic. Dar ceeace vroiam eu să subliniez cu această mărturisire, ţinteşte mult mai departe decât propria mea persoană. Unirea neamului, care mi s'a revelat lângă acel pom şi la cimitir, a fost un moment *de adevărat miracol în istoria românească*. Spun *un moment*, desemnând momentul unei splendide împliniri, dar acest moment a fost pregătit, prin credinţă, luptă şi jertfă, de-alungul a sute de ani. L-a început Mihai Viteazul, pentru o clipă numai, într'un act politic, la 1600. Il va fi purtat în inimă, ca pe-o biblie de aur, şi Ştefan cel Mare, care, consumat de luptele cu Semiluna, apărându-l pe Hristos, n'a mai avut timp să se dedice rosturilor interne româneşti. Şi desigur l-a visat în toată măreţia generaţia dela 1848 care a unit cele două principate: Moldova şi Muntenia, creind o bază fizică unirii de mai târziu. Dând un formidabil exemplu de abnegaţie.

E poate bine să cunoaştem în toată amploarea lui actul unirii dela 1859, pentru a înţelege miracolul dela 1918. Miracolul, care vorbeşte atât de formidabil în favorul geniului şi destinului major românesc, încât orice jelanie în noi, oricât de îndreptăţită omeneşte, ar trebui să amuţească pentru totdeauna.

Generaţia Bălcescu, Russo, Ghica, Alecsandri şi Alexandru Ioan Cuza, a fost cu adevărat generaţia de premergători, de titani care au frământat în inimile lor, nu atât prezentul, cât viitorul neamului românesc.

Dar Unirea dela 1918 a fost răscrucea la care neamul nostru s'a arătat vrednic de propriul său destin, de marea sa chemare istorică. Adunând toate provinciile la sânul patriei mame şi înfăptuind întregirea geografică, generaţia Mărăşeştilor a ridicat neamului întreg un cuib pământean, din care accesul la trezirea spirituală, la cultură şi la istorie, a devenit posibil. Fără geografie, eram mereu ţinuţi la nivelul subistoriei, dacă nu chiar al aistoriei. Geografia României Mari însă, ne-a deschis poarta de aur spre «centru», spre revelaţia mistică a fiinţei noastre naţionale, a ethosului românesc. Ne-a deschis drum larg spre cerul creaţiei, sădindu-ne în inimi dorul perfecţiunii, mărindu-ne foamea

şi setea de absolut, trezindu-ne conştiinţa Divină. Numai depe acest piedestal al împlinirii şi întregirii geografice, al Statului românesc, a fost posibilă naşterea generaţiei Codreanu-Moţa, şi plinirea cutremurătorului ei mesagiu politic şi spiritual.

* * *

Aşa cum mi se'ntâmplă mie să-mi simt ochii inundaţi de lacrimi, când mă gândesc la *Unire* şi la acel Zece Mai care m'a scos în largul neamului, am văzut întâmplându-li-se deatâtea ori la atâţia alţii cari au fost martori la serbările Unirii dela Alba-Iulia (1918), ori la adunările naţionale dela Cernăuţi şi Chişinău, adunări cari au proclamat unirea Ardealului, Bucovinei şi Basarabiei cu Ţara Mamă. Incep a povesti şi deodată glasul li se îneacă'n plâns, iar în ochii li s'aprind lumini ce vin de departe, dintr'o catedrală de taină şi veşnicie. Hotărît, Actul Unirii celei mari a fost o vădită intervenţie divină, o sguduire din adâncuri, un moment de ecumenicitate naţională. In gestul plinit al unei generaţii, s'a scoborît jertfa şi lumina a zeci de generaţii trecute. Rugăciunea şi măreţia tuturor generaţiilor româneşti viitoare.

Cei optsute de mii murind, au ridicat la suprafaţa destinului nostru un *miracol*.

Vorbind azi de Unire, de unitatea neamului românesc ca de ceva dela sine înţeles şi în greul care ne'mpresoară, în robia rusească şi pe drumurile exilului, o ridicăm la rang de sfântă poruncă: *Numai uniţi vom învinge*.

Dar actul dela 1918 trebuia să ne fie şi isvor de încredere în noi înşine, ajutorul celor morţi, în vitalitatea românească, în destinul de măreţie al neamului nostru. De n'ar fi fost loc sub soarele istoriei pentru noi, Dumnezeu nu ne-ar fi dat *Unirea*. Tocmai pentrucă am fost vrednici s'o trăim, să-i vedem împlinirea cu ochii, e semn răsvedit că ne aşteaptă şi-o împlinire istorică, o verticală a spiritului şi a culturii, o epocă de splendidă omenie românească pe care vom da-o istoriei, cu jertfelnicia şi generositatea ce ne-a caracterizat totdeauna.

Ca indivizi putem dispera. Cine să ne înţeleagă însă disperarea şi vegetarea, în lumina Actului Unirii? Am dat, la 1918, dovadă de-o vitalitate şi de-o grăire cu cerul atât de directă şi categorică, încât chiar dacă ne-am trudi să

oprim azi carul de foc al istoriei româneşti, n'am putea face decât să ne măcinăm sub roţile lui uriaşe, în plină învârtire.

Actul dela 1918 e mai mult decât un războiu câştigat, decât o conjunctură favorabilă a istoriei politice. Mai mult decât o izbândă diplomatică şi o iscusită folosire a echilibrului de forţe. Pe nişte forme şi dimensiuni exterioare, noi am montat un proces de trezire naţională, o bărbătească prezentare la tribunalul Providenţei pentru a ne trasa drumul spre *Inviere*. Singuri, oamenii politici n'ar fi putut face nicio ispravă cu convingerile şi iscusinţa lor, dacă *unirea* n'ar fi existat ca act de conştiinţă, şi ca adevăr intuit în inima mulţimilor româneşti, în milioanele de ţărani, în ciobani şi muncitori, în dascălii şcolilor şi preoţii bisericilor noastre.

Faptul că 1918 a fost posibil, vorbeşte nu atât pentru trecut, cât pentru prezent şi viitor. El e sfântă chezăşie a viitorului nostru de aur. Rostite din pragul lui 1918, cuvintele lui Bolintineanu găsesc în noi răsunet şi mai puternic decât la 1848: «Viitor de aur ţara noastră are şi prevăd prin secoli a ei înălţare». Soldaţii dela Coţi, Oituz şi Mărăşeşti, dela Tabla Buţii şi Cireşoaia, au prevăzut şi ei, cu sângele lor, schimbat în lumină, înălţarea României de Mâne. Măreţia neamului românesc de totdeauna.

Pregătindu-mă să scriu despre Căpitan şi fenomenul legionar, şi să mă achit de cea mai înaltă datorie de conştiinţă a vieţii mele, m'am gândit că revoluţia legionară şi şcoala omului nou român trebuiesc ancorate în oceanul adânc al destinului românesc. Fără o viziune a întregului fenomen românesc şi a răscrucilor lui cu adevărat luminoase, consideraţiile noastre ar putea sfârşi în pesimisme şi renunţări, în jelanii şi vinovată resemnare. Noi n'am fost singura generaţie prin care Dumnezeu a binevoit să-şi arate faţa în neamul nostru. Au mai dat şi alte generaţii jertfe. Si jertfele în decursul veacurilor se convertesc în lumină. Ele consumă negativul durerii şi al nedreptăţii, sublimează gemetele din închisori şi depe cruce, şi totalizează eforturile de credinţă şi faptă, în sens pozitiv, dându-le valoare de eternitate.

Dumnezeu ascultă dorurile drepte, fierbinţi, ale indivizilor şi neamurilor. Un ideal nutrit cu credinţă şi nădejde, plătit cu sângele celor mai buni fii dealungul veacurilor, devine «*vis neîmplinit*», cum spune Goga, şi se scoboară în

adâncurile fiinţei naţionale, în nesfârşitul minţii colective şi lucrează acolo, căpătând intensitate, forţă. Si la anumită răscruce favorabilă, de istorie, vâltorile lui rup digurile potrivniciilor şi, electrizând mulţimile, dându-le acea unică iluminare a ecumenicităţii naţionale, isbucnesc la suprafaţă, devenind sărbătoare, «sfântă nebunie», lege obligatorie pentru toţi şi toate. Aşa a fost la 1918. Nu numai noi copiii şi bătrânii plângeau lacrimile «visului neîmplinit» care se împlinea, nu numai noi eram atraşi de magnetul uriaş al acelei porunci mistice, ci şi munţii şi codrii şi plaiurile. Frunza şi iarba. Toată ţara românească, din cel din urmă cătun, până la Bucureşti, dela cioban şi văcar, la vlădică şi ministru, toţi spuneam cu febră nemai întâlnită, o singura rugăciune: Unirea.

La Alba-Iulia au fost momente de entuziasm colectiv şi de lacrimi, de iluminare şi jurământ ce numai cu greu se pot descrie. Când un preot a cântat «Colo'n munţii Ţebei, unde Horia odată» cele câteva sute de mii de Români au îngenunchiat şi au mulţumit lui Dumnezeu plângând cu hohote. Cu siguranţă era un moment în care graniţele fizice ale lumii erau desfiinţate şi Avram Iancu, eroul-tribun, era cu ei, de faţă. Prin cerul deschis larg, Dumnezeu se uita la ei, dându-le binecuvântarea. In asemenea momente, depe asemenea niveluri de trăire, Unirea nu mai însemna o facere, un vot. Ci o revelaţie. Un proces de edenică ştire şi de mântuitoare comunicare cu Dumnezeu. Luminoasă ecumenicitate naţională.

La fel povestesc acei care au fost la 27 şi 28 Noembrie 1918 la Cernăuţi, în sala Palatului Mitropolitan, unde s'a consfinţit Unirea Ţării Fagilor cu România. Nici pomeneală de condiţii. Ci numai rugă, lacrimi, cântece, căderi în genunchi şi chiote de bucurie. Toate străzile marelui oraş erau numai joc, cântec şi înfrăţire, la umbra steagurilor tricolore. Am auzit aceste evenimente pe larg povestite de Dl. Vasile Iasinschi şi de Dl. Prof. Grigore Nandriş. Amândoi au fost voluntari în armata română eliberatoare. Am cetit de atâtea ori dările de seamă asupra acestor zile. Si trebuie să mărturisesc că totdeauna povestaşi şi ascultători au sfârşit în botezul sfânt al lacrimilor. Sunt intensităţi în aceste evenimente cum e lumină şi strălucire'n astre, iar cei ce se apropie de ele, le simt căldura şi vibraţiile patetice, sguduitoare şi copleşitoare. Cu nimic mai prejos a fost şi sărbătoarea Basarabiei la 1918. Prutul care purtase

lacrimile a o sută de ani de robie şi *ohrană*, de despărţire şi dor, în valurile sale, se făcea pod şi trăsătură de unire, amestecând fraţi şi graiu, cer şi zâmbete, jurăminte şi înalte clarităţi de conştiinţă, bucuria de copil care a venit acasă, cu dragostea părintească, ocrotitoare şi înţeleaptă, care primeşte şi mângâie.

E dureros pentru mine să însemn tocmai acum aceste evidenţe, din exil şi din robia neamului, când Basarabia ni-i iar luată de Rusia, şi odată cu ea şi Bucovina de Nord. Scriu, şi rănile gâlgâie'n inima mea. Ochii mi se umplu de lacrimi şi cerul minţii mi se întunecă de norii grei ai nedreptăţii. Dar istoria şi viaţa neamului nostru nu se mărgineşte la câteva decenii ori la un secol. «*Qui a bu, boira*». Tocmai pentrucă Dumnezeu ne-a dat Unirea cea mare, în toată amploarea şi majestatea ei, întunecarea de azi nu va dura. Ea ni s'a dat ca să ne călim inimile, să nu uităm, să ţinem contactul viu cu adâncurile şi cu Dumnezeu. Victoriile pot narcotiza şi împinge la uitare şi trădare. Pe când înfrângerile şi suferinţele lămuresc faţa unui neam, îi miruiesc fruntea cu azurul veşniciei. Reîntregirea de mâne depinde numai de noi. De felul cum vom medita unirea, cum vom dialoga, pe planul rugăciunii, cu Dumnezeu. De cum vom şti să ne chemăm în ajutor morţii şi forţele nevăzute ale lumii. Pentrucă Unirea ne-a fost dată; *ea e a noastră*. Pentrucă Isus, fiul lui Dumnezeu, şi-a împlinit taina şi mesagiul pe cruce, fiecare din noi avem dreptul să devenim *fii ai lui Dumnezeu*. După El, nimeni n'are dreptul să nege raportul «*fiu-tată*», dintre om şi creator. La fel (deşi pe alt plan) îi cu miracolul unirii româneşti. De-acum va depinde numai de noi să menţinem nivelul la care am fost atunci vrednici să ajungem. Să ne întoarcem mereu la el, reparând greşelile, intensificând credinţa, îmulţind jertfele.

Unirea cea Mare a fost un moment de atâta splendoare, încât e bine să ne întoarcem la altarele ei de lumină, oridecâteori ne cuprind tristeţile, desnădejdile, pesimismele. In orice împrejurare grea, vom găsi în ea, îmbărbătare, mângâiere, isvor de forţe noui. Din interiorul unui asemenea moment se poate vorbi cu strămoşii şi cu Dumnezeu.

V

MOMENTUL 1937

S'au scurs ani dela încheierea capitolului precedent. Avem totdeauna ceva mai important, mai urgent, de făcut. Ne lăsăm furați și duși de șivoiul vieții, amânăm, uităm.

Mă întorc la aceste însemnări despre Căpitan și miracolul revoluției legionare, cu un sentiment de vinovăție, cu conștiința de a fi neglijat cea mai esențială datorie a inimii și a metaforei mele.

Ajute-mi Dumnezeu ca măcar de-acum încolo, să mă țin mai aproape acestor *mărturii*, ce-mi aprind și limpezesc sufletul. Ce mă mântuie. Stau să descriu *momentul* 1937. Un moment în eternitatea destinului românesc. Un chinuit și glorios *deceniu* în tinerețea mea, în visul meu românesc. Zic un moment, înțelegând: *un miracol*. O schimbare la față, la *inimă*, a întregului neam românesc. Fenomenul spiritual al acestei schimbări s'a întâmplat între 1922 și 1937. Inceputurile eu nu le-am cunoscut. Eram copil peatunci. Eu am intrat în șivoiu în 1930, deși ochii minții au început să vadă drumul tragic și luminos al neamului de prin 1928. Dar am fost binecuvântat de cer să fiu părtaș și purtător de steag în anii de apogeu și biruință ai acestei mari transfigurări românești.

Am ales anul 1937, pentrucă în alegerile acelui an, neamul nostru a dat și a trecut examenul cel mare. Si-a dovedit găsirea de sine, ajungerea acasă, schimbarea la față. Comparate cu imensele etalări de corupție și ignoranță din campaniile electorale dintre 1920 și 1936, când votanții desfundau butoaiele de rachiu și vin, puse pentru ei, la marginea drumurilor, îmbătându-se și sfârșind ziua ca ani-

malele, prin șanțuri, fără să știe pentru cine au votat și dacă au votat; când partidul dela guvern folosia jandarmeria și armata pentru a fura urnele, arestând oamenii politici din opoziție și maltratându-i până la nerecunoaștere și imbecilizare; când masele largi ale poporului nu aveau nici cea mai vagă idee despre felul cum e guvernată și exploatată țara întreagă; când neamuri și forțe străine puneau stăpânire pe bunurile cele mai de seamă ale neamului nostru, lăsându-ne săraci ca degetul, în propriul nostru pământ; comparate cu acest trecut rușinos și jalnic, alegerile din 1937 au însemnat o mare biruință pentru neamul românesc. Ca rezultat al educației legionare, țăranii și muncitorii n'au mai ieșit la băut și la spart capete de adversari politici, la vinderea ignorantă, animalică a țării, a propriilor lor drepturi și destine. Ci au ieșit în ordine, în coloane de marș, cântând ca să-și exprime voința, să aleagă, să dea *votul*, exercitând cel mai elementar și sfânt drept democratic. Dreptul de a-i alege pe conducători. Si drept rezultat al acestei votări conștiente (alegătorii nici n'au atins butoaiele cu băutură. Le-au înconjurat. In multe comune și centre de votare le-au spart cu toporîșca, lăsându-le să curgă în șanțuri, asistând la spectacol, cu demnitate și mândrie. Cu o amenințătoare trezie!) a fost pentru prima dată în istoria României moderne că guvernul care a prezidat alegerile nu a împlinit majoritatea cerută de lege și a fost trântit dela putere. E adevărat că această biruință ne-a fost spre mare nenorocire pe plan național. Am fost ca o grădină de zarzări care a înflorit prea devreme. Condițiile sudest-europene nu erau deloc favorabile acestei formidabile schimbări la față. Văzându-se amenințat, în fărădelegile sale, regele scelerat Carol al II-lea a abolit Constituția și a proclamat dictatura regală. Cu acest act de mare trezire, care se datorește în întregime Căpitanului și școlii lui legionare, neamul nostru a stârnit ura satanică a regelui criminal și dement, a mafiei iudaice, și, prin acestea, a fost lovit în moalele capului. Si-a pierdut ultimul dram de libertate politică. Căpitanul, marele educator, a fost târît în procese nedrepte și apoi omorît. Tineretul țării, care a văzut lumina, a fost scoborît în prigoane și'n întunerecul temnițelor, iar marile mase ale poporului, țărănimea și muncitorimea, au fost scoborîte în cea mai neagră robie.

Și această robie continuă și azi. S'au schimbat numai tiranii. Robia a rămas aceeași. Poporul nostru n'a mai avut

ocazie să-și demonstreze *trezia* și demnitatea, pe care le-a înscris și dovedit în Decembrie 1937.

Cele mai multe voturi atunci le-au obținut Țărăniștii, care au făcut *pact* cu Mișcarea Legionară (Partidul Totul pentru Țară). In al doilea rând am venit, ca număr de voturi și de mandate electorale, noi, Legionarii. Liberalii, uneltele regelui mișel, au suferit cea mai rușinoasă înfrângere din analele istoriei noastre politice.

Vreau să subliniez aci, pentru cei de mâne, că biruința momentului 1937 nu a constat în voturi. Ci în lecția dată tiranului și cetelor lui de corupători, de politicieni venali și trădători. Si mai ales în demnitatea comportării maselor alegătoare. N'au mai fost mase de ignoranți, de bătăuși și bețivi, cu pânea subțioară și clondirul de trăscău în mână. Nu. Au fost coloane de ostași ai unei formidabile credințe, pâlcuri și cete de arcași, hatmani și crăișori, venind par' că din străfunduri de istorie, pentru a plini un moment unic, de sărbătoare a *neamului românesc înviat*. Un moment de mare iluminare mistică, până'n cele mai îndepărtate colțuri ale pământului și ființei românești. Un moment în care neamul se vede și-și cetește chemarea de destin, datoriile omenești și spirituale date lui de Dumnezeu pe planetă.

Alegerile din 1937! Au fost sute de cazuri când sate și sectoare întregi nu au votat. S'au oprit în fața secțiilor de votare. Au ținut ore de tăcere și demnitate, refuzând să ridice mănușa provocărilor jandarmerești. Apoi în aceeași imensă și grăitoare tăcere s'au întors acasă. In această ținută de trezie și mândrie legionară, a fost mai mult decât o votare. Mult mai mult decât un câștig electoral. Prin această comportare, cu totul nouă, necunoscută și neprețuită mai înainte, neamul nostru și-a găsit centrul spiritual.

Cu zece ani înainte, prin 1927-1930, nimeni n'ar fi crezut că deșteptarea și educarea, disciplinarea țărănimii române, vor fi, vreodată, posibile. *Crearea omului nou* a fost miracolul la care eu am fost părtaș și martor, în anii tinereții mele, din România. Omul nou român a biruit în 1937. Atunci nu s'a dat numai o bătălie electorală oarecare. A fost o bătălie de destin. Un examen prin care ne-am dovedit dreptul la viață, omenie și adâncă teamă de Dumnezeu, pe plan istoric. Mai mult: pe plan de veșnicie.

* * *

Ar putea ţinea, frumos şi cu mare îndreptăţire, ipoteza că de-ar mai fi putut avea privilegiul istoric al câtorva decenii de pace, din conştiinţa înaltă a acelui moment 1937, neamul nostru s'ar fi putut mântui, creindu-şi un cuib pământean, puternic şi stând de exemplu viu altor neamuri, făcând visul milenar al împărăţiei cerurilor printre oameni, posibil.

Condiţiile externe însă ne-au fost profund defavorabile. Vecinătatea imediată şi hrăpăreţia Rusiei bolşevice, care sta gata să ne invadeze, la cel dintâiu pretext, l-a obligat pe Căpitan să renunţe definitiv la ideea unei lovituri de stat, la cucerirea puterii pe cale violentă, revoluţionară.

Inaintea alegerilor din 1937, el a făcut declaraţia aceea de politică externă, care i-a fost atât de des criticată chiar de unii legionari şi admiratori, anume că în 48 de ore, dela venirea Legiunii la guvern, România se va alinia Axei Roma-Berlin. Această declaraţie nu trebuie văzută ca un act de profeţie ori de politică practică, cu scopuri imediate. Cu duşmănia satanică a lui Carol-Lupeasca-Călinescu în interior şi înconjuraţi de duşmani la hotare, prin acea declaraţie, Corneliu Zelea Codreanu a trimis un S. O. S. unui frate naţionalist, lui Adolf Hitler, dându-i credit, recunoscându-l. Si l-a trimis în speranţa că-şi asigură măcar o inimă de prieten, o voce de susţinere în politica europeană, un braţ de ajutor pentru vremuri de cumpănă. Prin aceasta, Căpitanul vroia să asigure un loc de demnitate şi onoare neamului nostru, într'o Europă naţionalistă.

Blestemul a fost însă că Hitler nu a înţeles situaţia şi aspiraţiile drepte ale neamului românesc şi cu atât mai puţin ridicarea vitează a Căpitanului, valoarea lui ca om. Hitler a fost şi a rămas până la urmă un semidoct, reprezentantul mediocru al unui neam mare, capabil, flămând de spaţiu vital şi de glorie politică. Când ar fi putut să-l salveze pe Căpitanul, printr'o declaraţie tare în faţa lui Carol, care i-a cerut mână liberă în România (şi Hitler putea să ştie că *mână liberă* pentru Carol în ţara românească înseamnă numai consemnul tacit de lichidarea lui Corneliu Codreanu!), Hitler era preocupat de grâu şi petrol, în acest ceas de crâncen destin, pentru el însuşi şi pentru toată Europa. I-a dat, la Berchtesgaden, mână liberă lui Carol în politica internă a României. L-a vândut, adică, pe Corneliu Codreanu. Şi-a trădat un camarad de luptă, de Weltanschauung, pentru petrol. Mai târziu, când uciderea

lui Codreanu a fost fapt împlinit, Hitler s'a arătat surprins de crima abominabilă a Regelui Carol. A avut chiar un acces de revoltă. Adevărul gol-goluţ e însă că Hitler a tolerat ştrangularea lui Codreanu, primind, pentru consimţământul său de semidoct, imense cantităţi de grâu şi petrol.

Se va spune că Hitler a făcut acest joc pentru a-şi deschide drum spre Rusia. Scopul lui principal era trântirea la pământ a comunismului. Faţă de scopul cel mare, desinteresarea de Codreanu era un mijloc de înaintare şi ajungere. Scopul scuză mijloacele. Dar iată că sunt şi mijloace care ucid scopul. Din acest moment al vinderii Căpitanului şi al desconsiderării neamului românesc (peştele cel mare îl înghite pe cel mic!), Hitler a început a merge de-a berbeleacul spre prăpastia propriei sale distrugeri, trăgând cu el, devale, spre nenorocire şi întunerec, tot neamul german, cu toată gloria şi istoria lui.

Căpitanul nu a greşit făcând declaraţia sa de politică externă. Nu. El a mizat pe cărţile destinului. A acordat încredere unui mare luptător. S'a bazat pe cinstea şi înţelepciunea formidabilului neam german.

Iarna în care am înflorit în 1937, n'a cedat deloc, din nici o parte. A continuat cu ninsori grele şi îngheţuri, cu vifore turbate, cărora li s'a adăugat şi blestemul prostiei lui Hitler, dinspre singura parte de lume de unde aşteptam Austrul cald, primăvara.

Primăvara n'a mai venit. A venit doar un desgheţ, în 1940-41, de s'au topit troienele şi sloiurile de ghiaţă. Si când pometele au început a da în muguri, frigul s'a lăsat din nou, să continue cu turbare până astăzi, sub tirania politrucă a lui Nicolae Ceauşescu, care dictează, storcând neamul de vlagă, spălându-l la creier, descreştinându-l, la umbra baionetelor ruseşti.

N'am avut condiţii favorabile. Nu ne-am putut sălta din a-istorie. N'am putut ieşi din blestemul de neam mic, pus în calea tuturor răutăţilor şi năvălitorilor. Biruinţa trezirii din 1937, ne-a dat direcţie verticală, ne-a împins în jertfă şi martiriu.

Aici, în acest punct, a fost Căpitanul cu adevărat profet: şi-a văzut şi prezis *biruinţa prin martiriu*. Cu ziduri de iarnă, ură şi hrăpăreţie satanică împrejur, n'am avut încotro creşte decât înspre cer, spre ziua cea mare a *învierii neamurilor*.

Noi, Românii, am realizat măcar atât: am fost jertfiţi,

fără a trăda şi a ne trăda. Hitler nu are drept la înviere. Pe el l-a distrus mânia lui Dumnezeu pentru mişelii şi trădări, pentru ucideri de oameni fără judecată. Căpitanul însă a primit crucea martiriului pe drumul unei mari, luminoase şi drepte credinţe, oferindu-şi jertfa ca pe-un preţ al ispăşirii în numele întregului neam românesc.

Momentul 1937 ne-a pus în *contratimp* cu istoria, dar ne-a botezat într'o splendidă şi supremă conştiinţă de neam al lui Dumnezeu, de neam care se vrea plinitor al dragostei lui de Hristos.

* * *

Am numit momentul 1937 un miracol, deoarece ridicarea ţăranului român la un asemenea nivel de conştiinţă şi demnitate, nu părea în niciun chip, posibilă. Atât prietenii cât şi duşmanii, toţi politicianii corupţi ai acelor vremi, ne taxau drept idealişti incurabili, visători, nebuni. Ei se mândreau cu înţelepciunea de a vedea şi accepta realitatea. Noi eram pentru ei desaxaţi, huligani, extremişti. A le striga adevărul în faţă şi a vedea o mântuire prin schimbarea oamenilor, prin creşterea unui alt om român, era pentru ei deranjare mintală, crimă, lipsă de simţ patriotic. Regelui criminal şi preacurvit, dominat total de Esthera Elena Lupescu şi de camarila ei satanică, guvernele de înstrăinaţi şi trădători, dacă nu deadreptul de străini de neamul şi sângele nostru, partidele politice compuse din trepăduşi şi levantini, din degeneraţi morali, dornici de măriri şi afaceri oneroase, pe spinarea neamului, şi de desubtul acestora infinita şleahtă de tineri imorali, de ţinători de paltoane, stâlpi de cafenele şi pierdevară, de puturoase cocote masculine şi pervertituri degenerate, toţi aceştia formau pătura suprapusă, gata să sugă şi ultima picătură din sângele neamului, să vândă ţara oricui ar oferi un ban mai mult, gata de dezertare şi fugă în faţa oricărui pericol, în faţa oricărei obligaţii la muncă sau la jertfă.

De la această clasă de ciocli, de stârpituri iudaizate şi levantine, nu se putea aştepta la o *trezire*, o schimbare de direcţie în administrarea politică şi economică a naţiei noastre. Cu atât mai puţin se putea aştepta dela ei, o schimbare la faţă, o revoluţie interioară, *creşterea unui om nou*. Un om de curaj şi muncă, de incandescentă dragoste pentru neam şi ţară.

Pe da altă parte, nici ţăranii şi nici muncitorii nu mai vedeau nicio zare de lumină şi mântuire înaintea lor. Bătuţi de sărăcie şi jandarmi, storşi de biruri până la sânge, înşelaţi şi desamăgiţi de toate partidele politice, care au dat toate averile neamului în exploatarea nemiloasă a străinilor (străini ce-au năvălit pe trupul ţării ca stolurile de corbi peste cadavrele din pustie), ei nu mai îndrăzneau să-şi ridice privirile din pământ, nici să mai nutrească nădejdi. Iar cât despre îndrăzneala de a mai protesta, nici vorbă.

Buni din fire, muncitori, plini de credinţă în Dumnezeu, stăpâni mândri pe bucăţica lor de pământ, pricepuţi creatori de folclor, perfectându-şi de-alungul secolelor o *rânduială* a lor proprie şi un splendid fel de a vedea lumea şi viaţa, ei au rămas total desarmaţi în faţa invaziei jidoveşti, în a-i robi prin bani şi băuturi alcoolice, prin minciună şi necinste. Prin ei înşişi, prin propria lor putere, ei nu s'ar fi ridicat nici în câteva sute de ani.

Aci, a trimis Dumnezeu profetul. Invăţătorul care a făptuit *miracolul* deşteptării. Codreanu i-a deşteptat şi organizat întâi pe studenţi. Si, prin ei, apoi a împlinit marea misiune a regăsirii ţărăneşti şi muncitoreşti, pe linia mare, eternă, a destinului românesc. Pornind dela icoană şi smerită rugăciune, el a şcolit întâiu studenţii, informându-i, deşteptându-i, înviindu-le în inimă şi-n gânduri idealul independenţii şi măririi româneşti, desvoltând în ei omul de caracter şi onoare, luptătorul corect şi jertfelnic, şi alcătuind, din ei, cu răbdare şi mare pricepere, o elită a neamului, *Cruciaţii*, care mai târziu aveau să cutreere plaiurile şi şesurile româneşti, pentru a-i trezi şi îndoctrina pe ţărani şi muncitori, pentru a da alarma în faţa pericolului de moarte al invaziei şi corupţiei jidoveşti, strigând pe toate drumurile şi potecile, ca'n vremuri de furtună: Patria! Patria!! Patria!!!

Vorbind de *momentul* 1937, am pomenit epoca dela 1922 până la 1937. Adevărata educaţie şi luptă legionară n'a luat decât un deceniu plin, pentru a marca biruinţa din Decembrie 1937. Infiinţată la 24 Iunie 1927, Legiunea a pornit în mod intens educaţia spirituală în cuiburi şi garnizoane. (E adevărat că *frăţiile de cruce*, au fost pornite de Ionel Moţa, cu ani înainte (1924), dar ele nu vor lua parte directă la luptele politice, la marile bătălii electorale, la pătrunderea în masele ţărăneşti şi trezirea lor, la repunerea lor pe linia de demnitate şi conştiinţă românească din vremile

de glorie voevodală, de jertfelnică răzmeriţă pentru libertate.) Şi într'un deceniu a întors neamul pe dos. In aceasta constă miracolul trezirii ţărăneşti dela 1937. O schimbare la faţă a unui neam, înfăptuită în zece ani de cântece şi marşuri, de prigoane şi închisori, de credinţă şi moarte. Marele suflet al Căpitanului a înfăptuit imposibilul.

Se laudă Americanii (povestea vine dela trupele de elită ale marinei americane) că, la ei, problemele grele de tot sunt rezolvate imediat, iar cele de-adreptul imposibile iau puţin timp. Dacă aplicăm această zicală luptei de refacere spirituală a Americii, ea devine o amară ironie. Problemele grele iau o eternitate, iar imposibilul trebuie trecut în seama lui Dumnezeu.

Sunt în Statele Unite sute de mişcări de renaştere spirituală, de mântuire naţională, mii de comitete de combatere a ateismului şi a comunismului, mii de mari predicatori, care ţin imense meetinguri şi întorc pe oameni la Biserică şi Hristos. Dar în ciuda tuturor acestor sgomotoase şi pompoase eforturi, rezultatele sunt zero. Zero tăiat în două şi ridicat la patrat. Pomii lăudaţi ai reînvierii şi redeşteptării americane, nu au dat încă nicio roadă. Nici un măr pădureţ măcar. Aceleaşi grozave slogane ca'n 1940 şi 1950. Şi iată suntem acum în 1970. Şi profeţii apar şi dispar ca ciupercile pe gunoaie. Şi nicio urmă de îmbunătăţire ori regăsire spirituală în America.

Care să fie explicaţia acestui blestem de ariditate şi paragină? Dece le aplică Dumnezeu Americanilor această pedeapsă a inutilului, a zădărniciei? Răspunsul poate fi numai unul. Stăm în faţa negustorilor de vorbe, a impostorilor gălăgioşi, a falşilor profeţi. Vânturătorii de vorbe *isusnice*, nu cred în ce spun şi ce pretind a înfăptui. Vântură vorbe goale. Ori şi mai rău: plinesc operă de confuzie, ridicând faţade elegante dar mincinoase, servind pe Anticrist.

In fond, o mişcare sănătoasă ar putea schimba Statele Unite la faţă în cel mult 20 de ani. Cu credinţă şi jertfă, cu ajutorul mijloacelor moderne de propagandă, trezirea maselor americane, la omenie şi dragoste cristică, ar fi posibilă.

In tot cazul ştiind exact ce-a voit şi neprecupeţind nicio jertfă, Căpitanul a reuşit să înscrie, în istoria sbuciumată a neamului românesc, *momentul* 1937.

Ţăranii din slugi şi umbre timorate ce erau sub teroarea şi batjocura lăcustelor politicianiste, conduşi din umbră de masonerie şi exploataţi până la sânge şi măduvă de hoardele jidoveşti, nemiloase, s'au putut ridica din nou la rolul de stăpâni pe ogoare, pe munţi, pe ţară.

Pentru prima dată, dela 1859 încoace (dela alegerea lui Alexandru Ioan Cuza, ca domn al Principatelor Unite) ţăranii s'au dus la urnele de vot cu mândrie şi demnitate. Trezi. Cu răspundere faţă de morţii neamului şi faţă de generaţiile viitoare. Cu credinţă în Hristos, cu adâncă teamă de Dumnezeu. Şi au votat. Au ales pe cine au ştiut şi vrut ei.

I-a fost dat neamului nostru mic, smerit şi necăjit, bântuit de toate calamităţile şi nedreptăţile istoriei, să se cuminece din acest sbor pe verticală, din acest mare moment de mistică naţională, de cutremurător extaz, pentru a-şi da seama că Dumnezeu i-a deschis şi hărăzit adevărata dimensiune a împlinirii de destin: dimensiunea verticală a credinţei şi omeniei, a onoarei şi luptei jertfelnice, a marilor virtuţi cristice.

Iată dece cred nelimitat, cu toate flăcările inimii, în destinul major al neamului românesc.

Se spune că învăţătorii şi profesorii germani au creat Germania lui Bismarck în 80 de ani de predică dela catedră, de învăţământ luminat, pus în slujba Patriei.

Momentul 1937 ne-a luat nouă, Românilor, un splendid deceniu de rugă şi credinţă, de efort luminos şi generos, de jertfe cu bucurie acceptate. Un deceniu în care florea tineretului s'a lăsat educată şi disciplinată, dusă la luptă de inima profetică a Căpitanului.

Vin şi zic, din adâncul convingerilor mele, acum, că neamul care a putut înscrie momentul 1937, în viaţa sa, în istoria lumii şi'n voia lui Dumnezeu, nu va muri niciodată. El are dreptul la un viitor de libertate şi de mari realizări culturale şi spirituale. Intru acest neam a binevoit Dumnezeu. Şi va binevoi şi de-acum încolo, pe măsura smereniei şi vredniciei noastre, miluindu-ne pentru martiriul Căpitanului şi al lui Ionel Moţa, miruindu-ne cu cinstea de premergători între popoarele lumii.

* * *

Apogeul acestui moment de trezire, de înaltă conştiinţă naţională şi umană, l-au atins ţăranii noştri, în plebiscitul Regelui Carol II pentru noua constituţie, pentru patala-

maua lui de dictator și tiran, de abominabil scelerat și criminal.

In primăvara lui 1938, poporul român a fost chemat să spuie da sau nu, în fața nouiei forme de Stat și de guvern. Votarea a avut loc sub cea mai odioasă presiune a armatei, scoborîtă la rolul rușinos de instrument electoral, unealtă de intimidare a maselor și de furare a urnelor, pentru a da regelui ticăloșit, ajuns slugă a masoneriei și timorat amant al Elenei Lupescu, satisfacția unei victorii plebiscitare de o sută de procente. De votai contra nouii constituții, care ucidea sistemul libertății democratice, însemna, în limbajul plebiscitar, că ești contra regelui. Și în țara noastră, cu o splendidă tradiție monarhică, a fi contra regelui era considerat ca o crimă. Deși luați în pripă, prin surprindere, nepregătiți mintal și sufletește țăranii au reacționat formidabil de demn, de conștient. Deși amenințați și scoși cu forța din case, ei nu s'au dus la votare. S'au dus la lucru, în câmpuri. S'au ascuns în păduri. Iar cei ce s'au dus, s'au purtat eroic. Au votat cu *nu*, s'au opus regelui, deși știau că sunt spionați și că dacă votează *nu*, la ieșirea afară, vor fi snopiți în bătăi, umpluți de sânge, acuzați de *comunism*, arestați.

Au votat cum le-a dictat conștiința lor curată, primind batjocură, prigoană, bătăi nimicitoare, cu zeci de paturi de pușcă și năgăici. De disperare și revoltă, mulți țărani și-au rupt cămășile depe ei și-au strigat tare că de-abia constituția nouă îl va alunga pe Maiestatea Sa din tron și-l va ucide.

A fost o încercare de iad, acest plebiscit. Și-a fost într'adevăr condamnarea la moarte, auto-condamnarea la moarte a regelui Carol II. In ziua aceea lungă, de apocalips și satanică batjocură, s'a terminat. Soarele a asfințit și peste ea. Dar din acest prag rușinos, istoria românească a apucat-o în jos, spre prăpastie și desintegrare.

Cu acest act de demență și trădare, din partea neregelui, momentul 1937 a luat sfârșit. De aci începe o altă mergere prin tunelul blestemat al *aistoriei*, al timpului și locului uitat de Dumnezeu, ocolit de soare și stele.

Scoși din principiile de drept și libertate, și aruncați iar în principiul de forță, de minciună și violență, țăranii s'au scoborît din nou în tăcere, în dimensiunea a patra, în rădăcini. Pentru a plânge și a se ruga. Pentru a aștepta răsăritul soarelui și alte vremi. Pe-o geană mai favorabilă a viitorului și a voii lui Dumnezeu.

* * *

Am ținut să analizez și acest moment, scriind despre Căpitan, din profunda credință că neamul nostru, având asemenea praguri de iluminare, de afirmare în Dumnezeu, are dreptul la un destin major în lume și'n istorie. Il așteaptă undeva un viitor de aur. Nu în sensul lumesc al unui imperiu politic, de forță, de distrugere și colonizare, de asimilare a altor neamuri. Ci mai degrabă în sens de sbor pe verticală, de împlinire în dragoste, de creație culturală, de a încerca plinirea împărăției lui Dumnezeu pe pământ. In sensul înalt al omeniei și Divinității omului, plinit, martiric, adevărul care ne face liberi.

VI

CĂPITANUL PRINTRE NOI

Sub semnul acesta înalt al eternităţii neamului românesc, al chemării lui la o superbă împlinire de omenie şi dragoste creştină, la un fel românesc de a interpreta şi viziona viaţa şi lumea, am înţeles noi *venirea* Căpitanului, petrecerea lui printre noi, împlinirea sfintei lui misiuni şi purtarea Crucii spre Golgota ispăşirii şi învierii româneşti. Cine noi?, se va întreba. Noi, contemporanii lui. Noi, puii de români, care ne-am văzut la 1918 visul unirii geografice împlinit şi ne-am deschis ochii inimii spre dimensiunea istoriei. Poate nici *istoria* nu-i adevăratul termen al ridicării noastre fanatice, mistice, paroxiste. N'am visat o istorie de forţă şi glorie pământeană, de cuceriri şi averi, de *imperii de mii de ani* care, din cauza trufiei şi a îndepărtării de cer, să se prăbuşească lamentabil în zece.

Intâlnindu-l, ascultându-i cuvântul de foc, noi ne-am dat seama de semnificaţia lui de *Trimis*, de profet, de Căpitan. In felul acesta l-am văzut şi primit între noi. In felul acesta, de mit şi legendă, a trecut el printre noi. El, luceafărul adevărului şi omeniei noastre, şi noi ostaşii lui, adesea *petrecuţi* de noroc, în cerc străin, incapabili de trezie şi vedere.

Căpitanul printre noi! Vor trece deceniile şi veacurile, ni se vor vântura vieţile în moriştele eternităţii şi el va deveni tot mai depărtat, tot mai mare, tot mai divin. Nu va avea praguri omeneşti. Nici biografie precisă, nici mormânt. Va fi o *pretutindenie românească.* Un fel precis al dorului. O splendidă şi mângâietoare nuanţă de *lumină lină,* un reproş plin de dragoste şi un îndemn la trezie, la plinirea lui Hristos în *povestea* unui neam.

Când a venit la noi, printre noi, era par'că venit din pustie, după patruzeci de zile de post negru, de grele încercări în fața lui Satan. Iubia oamenii, viața, lucrurile mici. Animalele îi treceau prin preajmă pentru a se ști, pentru a crește din harul umilinței lui. Oamenii îl priviau cu mirare speriată, cu dorul de-a se regăsi și a se dărui unor chemări de dincolo de veac.

Cuvintele lui aveau strălucirea și greutatea tăcerii, purtau splendorile din adâncurile Bibliei. Avea și sfinte mânii, dar nu era nici un pic de răutate'n ele. Nici pedeapsă, nici dorință de răsbunare. Uneori viziunea lui lua grandori de tunet, umplea cerul sufletelor noastre de fulgere. Ne uitam în ochii lui, de-un albastru îmbinat cu verde, și vedeam furtuni venind, simțiam că mergem spre ora propriei noastre întâlniri cu tainele neamului, cu destinul, cu Dumnezeu.

El, eremitul depe Rarău și marele însingurit al închisorilor, el marele inițiat al morții, ne-a chemat în tabere de muncă, în crâncene bătălii, pentru a ne crește, oferindu-ne împărtășania curățitoare și transfiguratoare a Sfântului Potir românesc, ținând să facă din noi, oameni noui, cruciați, legionari, patrioți, români adevărați. Poate că nu l-am văzut bine, cât a fost printre noi. Cât am putut fi noi, cu el. Dar îl vedem mai limpede acum. Ne dăm seama că a fost printre noi. Prin imensitatea neamului românesc, Căpitanul a trecut ca o binecuvântare a cerului.

Știm, putem spune și mărturisi, că El a fost printre noi. Si vrem s'o facem, cu smerenie și credință, în fața generațiilor românești viitoare. Să-l descriem pe El, așa cum a fost, cum l-am văzut și iubit. Cum ne-am lepădat de El, *petrinic,* în momente de prigoană și cumpănă, pentru ca apoi să revenim, să ne pară rău, să ne întoarcem plângând la lumina mângâietoare a adevărurilor pe care El ni le-a împărtășit, la linia de românism și onoare pentru care el ne-a crescut și înarmat.

L-am văzut. L-am recunoscut. I-am stat sub comandă și poruncă. A fost ca Luceafărul printre noi, și s'a dus. Azi îi sărutăm urmele rămase'n lutul veacului pe asfaltul vitreg al istoriei. Mâne, și aceste urme se vor șterge. Cum i-a fost risipit mormântul, cum i se vor nega și batjocori adevărurile pe care le-a predicat și tencuit cu propriul său martiriu.

Vrem să mărturisim despre *Căpitan printre noi,* pentru-

ca nu cumva cei de mâne să se lase ademeniți de satanele negativismului, de hienele materialismului și ateismului, îndrăznind să arunce îndoială asupra acestei sfinte Evanghelii a românismlui de totdeauna: Invățătura legionară a lui Corneliu Zelea Codreanu.

* * *

Imi vine așa dintr'o dată evidența că în Căpitan, urmându-i pașii politici și viziunea spirituală, nu puteai niciodată să fii demagog. Orice ai fi îndrăznit, cu inima și mintea spre țărmul ceresc al Binelui, orice ai fi promis țăranilor în numele lui, totul era adevărat. El, El, tot binele lumii, era adevărat. Pe cei ce-au zidit pe pietre de unghiu a vrerii lui românești și creștine, el nu i-a înșelat niciodată. El era înainte, singur, «furthest out», în bine, adevăr și Divinitate. Poate și de aceea i-a fost scrisă biruința prin martiriu. Impărăția lui nu era din lumea aceasta.

* * *

Căpitanul a știut de puterea misterioasă a rugăciunii. A știut să se roage. A practicat cu smerenie, cu ardoare, cu severă disciplină, rugăciunea. Se scula dimineața, înainte de răsăritul soarelui și se *retrăgea* pentru meditație și cetitul rugăciunilor. Se ruga. Indelung. Intens. Se ruga nu numai pentru sine ca suflet de om, ci și pentru mișcare, pentru neam. In vederile sale, individul nu are dreptul de a acționa dacă ceeace face și plănuiește el nu este bun și pentru societate, pentru neam. Si mai mult, acțiunile acestea trebuie să placă lui Dumnezeu.

Pentru a înțelege nevoile și chemările neamului, ca și pentru a cunoaște și descifra voia lui Dumnezeu, avem nevoie de rugăciune.

Căpitanul a știut și de lumea forțelor nevăzute, de morți. S'a rugat lor. A învățat să vorbească cu ei, să-i cheme în ajutor, la vreme de nevoie, în marile bătălii, când dușmanul dispunea de forțe materiale infinit superioare.

Căpitanul se ruga. Si ne-a învățat și pe noi să ne rugăm. Să devenim oameni noui prin interiorizarea, prin practicarea tăcerii, prin rugăciune. In felul lui, de a lega tot ce credea și făptuia, de voia lui Dumnezeu, politica, grija de *cetatea* românească, a devenit, ca'n vremea lui Ștefan cel

Mare, o comuniune a neamului cu cerul, cu morţii, cu ierarhiile şi tronurile lumii de dincolo.

Fără această temelie de rugăciune în *mişcarea* lui, profundele minuni de schimbare a oamenilor, de mobilizare a celor buni, de desfundare a virtuţilor noastre strămoşeşti, nu ar fi fost posibile. Marile biruinţe pe care le-a repurtat, pot fi explicate numai ca fruct al rugăciunii curate, asiduie, plină de ardoare. Fără rugăciune, Legiunea Arhangelul Mihail n'ar fi devenit şcoală spirituală. In cele din urmă, nici jertfa lui Moţa-Marin, la Majadahonda, nu ar fi avut sens. Nu ar fi fost posibilă.

Căpitanul a fost conducător spiritual. Si arma lui de afirmare şi luptă a fost rugăciunea. Se ruga deseori, intens. Din rugăciune îşi trăgea inspiraţia şi forţa. Spre sfârşitul vieţii, cred că ştia de rugăciunea perpetuă, fără încetare. Tot ce gândea şi făptuia era rugăciune, dialog cu Dumnezeu. Ştia de marea putere a postului negru, a abstinenţei. Era ascet. Se ruga cu inima. De aceea, Dumnezeu i-a dat biruinţa prin martiriu. Din starea lui de perfecţie interioară, orice alt soiu de biruinţă, nu i-ar fi stat bine. L-ar fi incomodat şi diminuat.

Rugându-se şi având clare intuiţii, el ştia încă din 1934 că va fi omorît. Iar în 1938, din închisoarea dela Râmnicul Sărat, a strecurat afară o notă pentru Alecu Cantacuzino, care se sbătea să-i pregătească evaderea. «Nu încercaţi să mă scoateţi de aici. Pe piedestalul pe care m'au urcat duşmanii mei, eu nu m'aş fi putut sui, singur, niciodată». Căpitanul scria aceste rânduri depe piedestalul martiriului. Ştia bine ce-l aşteaptă. In fond, ce splendid sfârşit pentru un om de rugăciune! Ce splendidă incoronare!

Depe treptele cereşti ale rugăciunii, orice alt fel de biruinţă ar fi însemnat retrogradare, cădere. Dintr'un punct de vedere etern, Dumnezeu a binevoit întru neamul românesc, primind jertfa Căpitanului. Si a binevoit, cu infinită milă, şi întru neamul românesc, primind martiriul Căpitanului ca o ispăşire de păcate, drept garanţie a unui viitor de creaţie spirituală, libertate şi mărire.

* * *

Stiam de rugăciune, de nevoia de a vorbi cu Dumnezeu, de a plânge în faţa Lui şi a-i cere ajutor, încă de mic copil. Dar, în vremea studenţiei, în vremea când l-am văzut pentru

prima oară pe Căpitanul nu m'aş fi gândit la aplicarea rugăciunii în interprinderile depe planul social şi politic. L-am văzut pe Căpitanul pentru prima oară, faţă la faţă, în 1933, de Sfântul Gheorghe. Fusesem în 1932, toată vara, în echipa de propagandă a lui Stelescu, în judeţul Rădăuţi. Il întâlnisem şi cunoscusem pe Moş Zagreb, profesorul Ion Zelea Codreanu. Mă apropiasem sufleteşte de Doru Belimace şi Puiu Traian, care au petrecut şi ei toată vara în echipa lui Mişu Stelescu. Dar pe Căpitan nu-l cunoşteam decât din manifeste şi broşuri, din relatările lui Nicolae Spânu şi Simion Lăzăreanu. Iar, în vara lui 1932, din povestirile de legendă ale lui Nicolai Strugariu, din Părteşti, care fusese în închisoare cu preotul Lucaci şi Simion Lăzăreanu, pentru revoluţia Colonelului Neculce, dela Suceava din 1928. Nicolai Strugariu, cu adevărat *tigru*, în sensul terminologiei literare a lui Dragoş Protopopescu, se alăturase echipei lui Stelescu, şi cum ne-am împrietenit repede, el mi-a umplut inima de chipul de peste veac al Căpitanului.

Dar, personal, mi-a fost dat să-l cunosc pe Căpitanul, în 1933, Aprilie, în casa lui Vasile Iasinschi şi apoi în Casa Germană, unde Căpitanul a ţinut o mare, istorică, întrunire politică. Era în ziua de Sfântul Gheorghe 1933. Sfântul Gheorghe cădea într'o zi în decursul săptămânii.

Venisem cu o camionetă, un grup de studenţi dela Cernăuţi, între cari Filon Lauric şi George Macrin. Inainte de adunare, am fost ospeţiţi în casa mare ca un palat a domnului Iasinschi. Aşteptând să se scoboare Căpitanul, din camera lui de sus, nu ştiu pentru ce motiv, am urcat scările şi prin uşa întredeschisă l-am văzut în genunchi, rugându-se. Nu m'a observat, nu m'a auzit. Era adânc în rugăciune. Faptul acesta m'a şocat. A trecut prin mintea şi inima mea ca un fulger, despicând cerul în două. Noi, jos, cântam, râdeam, povesteam năsdrăvănii din viaţa studenţească dela Cernăuţi. Ne lăudam. Căutam să ne impunem, cu toată puterea elanului nostru tineresc. Măsuram încă lumea şi viaţa cu prăjina pasiunilor, cu cotul intereselor imediate. El însă se ruga. Stătea într'o bătălie. Angaja destinul unui neam întreg. Avea nevoie de ajutorul direct al lui Dumnezeu. La adunare aveau să vină cuziştii, fanaticii bătăuşi ai lui Nichifor Robu. Si el trebuia să-i desarmeze fără scandal, fără capete sparte şi fără cadavre. Duşmanii şi poliţia ne-ar fi vrut compromişi şi înfrânţi în felul acesta. Căpitanul însă voia să se bată din săbii *fără săbii*, numai cu puterea rugă-

ciunii și cu marele ajutor al forțelor nevăzute. De aceea se ruga cu ardoare.

Faptul m'a cutremurat. M'a întors pe dos. M'am scoborît la parter, între ceilalți camarazi, dar nu am vorbit. S'a lăsat peste sufletul meu o grea și mult grăitoare tăcere. Căpitanul aducea un element nou în luptă. Nu numai curajul și fermitatea convingerilor, nu numai oratoria iscusită și suportul tinereții noastre nevinovate. Ci o armă nouă. O formidabilă dinamită, rugăciunea.

In sala Casei Germane, ticsită de țărani, cei mai mulți cu măciuci și toporîști sub sumane și cojoace, gata de bătaie și vârsare de sânge, mi-am dat și mai bine seama de puterea de rugăciune a Căpitanului. S'au perindat la cuvânt Dl. Iasinschi, Stelescu și alții. Dar mulțimea a rămas rece, ostilă. Era o zi rece, mohorâtă. Burnița. Cuvântul Căpitanului, fără perorații, liniștit, însoțit de lacrimi, aducând mai mult a spovedanie și a dialog frățesc, a plinit miracolul. Sala s'a încălzit. Țăranii au început a plânge și a uita de ei înșiși. Ciomegele de sub sumane, cădeau, cu sgomot, pe podeală. Deveniseră inutile. Erau vestigii ale unei mari rușini.

Ziua s'a afârșit cu o mare biruință. O zi de mari descoperiri interioare pentru mine. Politica devenia religie. Și propaganda electorală, rugăciune. Căpitanul nu doria neamului nostru o biruință politică oarecare. Nu-i doria numai bunăstarea economică și libertatea. Ci *mântuire*, prin rugăciune și facerea voii lui Dumnezeu.

* * *

Rugăciunea, ca armă de educație și luptă, în câmpul politic, a fost cu totul necunoscută în vremea noastră. Avem știri precise că strămoșii noștri Daci credeau infinit în Zamolxe și iubeau moartea; o doreau ca pe-o înaltă eliberare din cătușele pământului. Si mai știm precis că toată viața lor era și se împlinia ca fapt de credință, afirmându-se prin luptă, practicând tăcerea și adorând moartea în luptă, apărând neamul și țara.

Tot așa, ne-a rămas ca mare pildă de credință în Hristos, domnia și formidabilele lupte ale lui Ștefan cel Mare, Domn al Moldovei și sfântă icoană a neamului românesc întreg, de totdeauna. Ne-au atestat cronicarii că Domnul Ștefan poruncia întreg natului moldovean să țină post și

rugăciuni, cu luni de zile înaintea marilor bătălii cu Turcii. Iar, după războaie, îi mulțumia lui Dumnezeu prin ridicări și ctitoria de mănăstiri și biserici. El știa că dispune de forțe mult mai mici și slabe decât Turcii. Se angaja totuși în luptă cu ei, ca «atlet al lui Hristos», cum l-a numit cu justețe și admirație, istoricul polon Dlugosz. Se arunca în luptă contând pe ajutorul lui Dumnezeu, pe concursul forțelor nevăzute, pe morții *înviați* ai neamului nostru.

Credința strămoșului nostru Ștefan a fost pentru Corneliu Codreanu isvor și icoană de permanentă inspirație și rugăciune.

Trezit de tânăr copil la puterea miraculoasă a interiorizării și rugăciunii, prețuind clar superioritatea numerică, de echipament și educație, a dușmanilor și asupritorilor neamului românesc, împotriva cărora se ridica, hotărît să lupte pe viață și pe moarte, Căpitanul a făcut apel la rugăciune, la trăirea creștină prin asceză și meditație, la scoborîrea adevărului cristic în viața de toate zilele, în munca oamenilor, în politică. Practicând mereu tăcerea și singurătatea, exercitând renunțarea la bucuriile pământești și moartea de lume, el a ajuns la gândirea cu inima și la rugăciunea perpetuă. La acel «eu și tatăl din ceruri suntem una» al Domnului nostru Isus Hristos. *Una* în toate clipele vieții, frăgându-și mereu inima și gândul pentru a cere și obține, cu infinită smerenie, mila lui Dumnezeu.

Sunt sigur acum, la distanța de trei decenii și mai bine, dela uciderea lui, că puterea lui de dragoste și comandă asupra oamenilor, îi venia din adâncurile pline de pace, de umilință și renunțare, ale rugăciunii.

El a aplicat postul și rugăciunea în viața noastră politică și spirituală, pentru a opri răul și corupția și a crește o generație de oameni noui, capabili de muncă și credință, de eroism și martiriu.

CUPRINSUL

NOTĂ FINALĂ

Fiind vorba de niște texte inedite, Vasile Posteucă nevoind să fie publicate decât după moarte sau în alte împrejurări decât acelea în care trăia, am păstrat întocmai ideile lui.

A. E. R.

Es manuscrito.